EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 9.10.2024.
COM(2024) 469 final

2024/0258 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za Republiku Moldovu

OBRAZLOŽENJE

Politika proširenja Europske unije (EU) i dalje je od ključne važnosti za očuvanje i promicanje mirne, stabilne, snažne i ujedinjene Europe. Ruska agresija na Ukrajinu potvrdila je da su potrebni odlučni geostrateški koraci. Članstvo Republike Moldove (dalje u tekstu „Moldova”) u političkom je, gospodarskom i sigurnosnom interesu Unije. To je izravan odgovor na težnje moldavskih građana da se pridruže Europskoj uniji te predstavlja put prema boljoj gospodarskoj i socijalnoj situaciji, a doprinosi i sigurnijoj, mirnijoj i prosperitetnijoj budućnosti.

Socioekonomska konvergencija Moldove s jedinstvenim tržištem EU-a započela je 2014. privremenim stupanjem na snagu Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Moldove i područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA). Na temelju Gospodarskog i investicijskog plana za Istočno partnerstvo EU je u suradnji s međunarodnim financijskim institucijama već mobilizirao 1,6 milijardi EUR javnih i privatnih ulaganja u vodeće projekte u Moldovi. Gospodarski i investicijski plan potaknuo je usmjeravanje ulaganja u ključne sektore kao što su povezanost, energetska učinkovitost, razvoj poslovanja i konkurentnost. Mogućnost pristupanja EU-u 2022. potaknula je Moldovu da provede strukturne reforme i ubrza usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a, posebno u području temeljnih pitanja, uključujući vladavinu prava, kako bi dobila pristup jedinstvenom tržištu u ranoj fazi. Međutim, pandemija bolesti COVID-19 te gospodarsko i socijalno opterećenje zbog ruske agresije na Ukrajinu i njezinih pokušaja da destabilizira tu zemlju kampanjama dezinformiranja te sredstvima energetske i gospodarske prisile znatno su smanjili sposobnost Moldove da pokrene gospodarski rast i da napreduje s potrebnim socioekonomskim reformama. Moldova je jedna od najsiromašnijih zemalja u regiji i njezin bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku i dalje iznosi 29 % prosjeka EU-a, što upućuje na velike razlike u odnosu na EU. Spor gospodarski rast i spora konvergencija neće dopustiti brz napredak prema članstvu u EU-u bez daljnje odlučne političke i gospodarske potpore.

EU je u Novom planu rasta za zapadni Balkan, predstavljenom 2023., istaknuo važnost pomaganja partnerima sa zapadnog Balkana. Donošenjem namjenskog Instrumenta za Ukrajinu EU je iskazao nepokolebljivu potporu toj zemlji. Plan rasta za zapadni Balkan donesen je kako bi se zemljama zapadnog Balkana pomoglo da se približe EU-u i ubrzalo njihovo pristupanje. Uz postojeću financijsku potporu predložena je i financijska pomoć. Komisija predlaže Plan rasta za Moldovu (detaljno opisan u popratnoj Komunikaciji Komisije), koji će poslužiti kao novi i usporediv poticaj moldavskom gospodarstvu i društvu. On će potaknuti reforme i ulaganja potrebne za ubrzavanje procesa pristupanja, kao i rast moldavskog gospodarstva u korist njezinih građana.

Plan rasta za Moldovu temelji se na tri stupa:

- ubrzavanje socioekonomskih i temeljnih reformi,
- poboljšanje pristupa jedinstvenom tržištu Europske unije,
- povećanje financijske pomoći u okviru namjenskog Instrumenta za reforme i rast za Moldovu (dalje u tekstu „Instrument”).

Ta tri stupa međusobno se nadopunjuju i oslanjaju se na proces reformi u skladu sa Sporazumom o pridruživanju / područjem produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine i Gospodarskim i investicijskim planom te predstavljaju moguće rješenje za temeljne strukturne probleme koji koče gospodarski rast te zemlje, na temelju kojeg će ostvariti socioekonomske koristi integracije prije pristupanja EU-u. Ova se Uredba odnosi na treći stup Plana rasta za Moldovu.

Uzor za predloženi instrument je Instrument za reforme i rast za zapadni Balkan[1].

Instrument će biti okosnica Plana rasta i njime će se uvesti snažna uvjetovanost jer će **isplate sredstava EU-a ovisiti o napretku postignutom u provedbi reformi**, posebno u jačanju socioekonomske konvergencije i konkurentnosti, kao i u području temeljnih pitanja.

Financirat će se iz bilateralnih dodijeljenih sredstava u iznosu od 420 milijuna EUR predviđenih za Moldovu u proračunu Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa (NDICI-GE) za razdoblje 2025. – 2027.

U tom će se razdoblju Moldovi u okviru Instrumenta staviti na raspolaganje maksimalno 1785 milijuna EUR (u tekućim cijenama), a taj iznos obuhvaća do 1500 milijuna EUR u povlaštenim zajmovima i 285 milijuna EUR u obliku bespovratne financijske potpore. Povrh navedenog maksimalnog iznosa raspoloživog za isplate Moldovi, u zajednički fond za rezervacije izdvojit će se 135 milijuna EUR za stavljanje zajmova na raspolaganje.

Bespovratna potpora obuhvatit će potporu koju Unija pruža projektima odobrenima u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu (NIP), jedne od regionalnih platformi za ulaganja iz članka 32. Uredbe (EU) 2021/947, te dodatnu potporu. Ta dodatna potpora uključivat će potporu organizacijama civilnog društva i tehničku pomoć, čime će se olakšati provedba reformi i pristupanje Moldove EU-u.

Usto se očekuje da će se na temelju Instrumenta mobilizirati oko 2500 milijuna EUR novih ulaganja međunarodnih financijskih institucija i privatnog sektora. Slično kao i Okvir za ulaganja na zapadnom Balkanu, Platforma za ulaganja u susjedstvu će biti glavno sredstvo za provedbu ulaganja. **Gospodarski i investicijski plan** (EIP) za Istočno partnerstvo potaknuo je ključna ulaganja koja će se nastaviti provoditi u okviru Plana rasta. Ulagat će se u sektore koji su ključni multiplikatori socioekonomskog razvoja: povezanost, uključujući održivi promet, energetiku, zelenu i digitalnu tranziciju, obrazovanje i razvoj vještina. Provodit će se u suradnji s međunarodnim financijskim institucijama i razvojnim bankama država članica EU-a te će privući njihova dodatna ulaganja kao i ulaganja iz privatnog sektora.

Kako bi se u potpunosti iskoristile mogućnosti iz Plana rasta, od Moldove se očekuje da pripremi program reformi u kojem će se utvrditi **najvažnije socioekonomske i temeljne mjere** koje ta zemlja namjerava poduzeti u razdoblju 2025. – 2027. radi ubrzanja konvergencije s EU-om. Komisija će ocijeniti i potvrditi taj program.

Program reformi bit će u skladu sa strategijom rasta Moldove i odnosit će se na strukturne nedostatke u održivom i uključivom rastu te zemlje[2].

Najmanje 25 % iznosa koji se u okviru vrlo povoljnih zajmova stavlja na raspolaganje moldavskom proračunu postupno će se dodjeljivati Platformi za ulaganja u susjedstvu kako bi se ostvarila temeljna ulaganja. To će biti dodatak bespovratnoj potpori iz Platforme za ulaganja u susjedstvu u okviru bilateralne dodjele sredstava.

Slično kao plan rasta za zapadni Balkan, taj novi instrument provodit će se putem provedbenih mehanizama koji su odabrani kako bi se maksimalno ubrzala realizacija reformi i povezanih ulaganja, a istodobno zadržale potrebne kontrole i smanjilo administrativno opterećenje za Komisiju, Moldovu i druge partnere u provedbi. Usmjeravanjem sredstava za kapitalna ulaganja putem Platforme za ulaganja u susjedstvu osigurat će se dodatno jamstvo za fiducijarne rizike s obzirom na to da ona ima uhodane sustave financijske kontrole koji se

[1] Uredba (EU) 2024/1449 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan.

[2]

oslanjaju i na standarde kontrole provedbenih financijskih institucija koji su ocijenjeni na temelju stupova. Platforma za ulaganja u susjedstvu pruža jedinstveni okvir za suradnju između Komisije, bilateralnih donatora država članica i financijskih institucija. Sva ulaganja temeljit će se na načelima „ne nanosi bitnu štetu” i „da se nikoga ne zapostavi” te će doprinijeti širem cilju pomaganja regiji u tranziciji prema zelenom, klimatski neutralnom, digitalnom i uključivom gospodarstvu otpornom na klimatske promjene u skladu s pravilima i standardima EU-a.

Izravne isplate u nacionalni proračun i stavljanje sredstava na raspolaganje za podnošenje prijedloga ulaganja ovisit će o napretku reformi i ispunjenju uvjeta plaćanja utvrđenih u programu reformi. Uvjeti plaćanja bit će u obliku niza kvalitativnih i kvantitativnih koraka i vremenskog okvira za isplate.

Makrofinancijska stabilnost, dobro upravljanje javnim financijama, transparentnost i nadzor nad proračunom opći su uvjeti koji se moraju ispuniti da bi se dobila financijska sredstva.

Isplate će se izvršavati prema fiksnom šestomjesečnom rasporedu, na temelju propisno obrazloženih zahtjeva koje podnosi Moldova i nakon što Komisija provjeri jesu li ispunjeni relevantni uvjeti plaćanja. Ako uvjeti plaćanja nisu ispunjeni, Komisija će suspendirati isplatu ili odgovarajući iznos oduzeti od plaćanja.

Odgovarajuća suspendirana sredstva mogu se isplatiti tijekom razdoblja od 12 mjeseci nakon prvotnog roka iz programa reformi, ako su ispunjeni uvjeti plaćanja.

Provedbom triju stupova utvrđenih u planu rasta snažno će se poticati ubrzavanje konvergencije Moldove s vrijednostima, standardima i zakonima EU-a, a time i proces pristupanja.

- **Dosljednost s postojećim odredbama politike u tom području**

Potpora u okviru Instrumenta bit će dosljedna i komplementarna s drugim oblicima bilateralne potpore Moldovi, kao i s regionalnom potporom, koja se pruža putem drugih instrumenata EU-a, posebno instrumenta NDICI-GE. Oslanjat će se na reforme na putu pristupanja EU-u i biti u skladu s programom pridruživanja. Ojačat će postojeću potporu i toj zemlji omogućiti da ubrza provedbu Gospodarskog i investicijskog plana za Istočno partnerstvo u Moldovi. Kako bi se ostvarili njegovi ciljevi, poseban naglasak trebalo bi staviti na sektore koji će vjerojatno biti ključni multiplikatori održivog i gospodarskog razvoja, kao što su povezanost, promet, energija, digitalna tranzicija, inovacije, sve razine obrazovanja i razvoj vještina.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Provedba Uredbe bit će usklađena s drugim područjima vanjskog djelovanja i vanjske politike (npr. politikom proširenja, politikom susjedstva i zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom). Ta će nastojanja Instrument dopuniti ubrzavanjem održive socioekonomske konvergencije Moldove s EU-om u pripremi za buduće članstvo u Uniji.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

- **Pravna osnova**

Ovaj prijedlog temelji se na članku 212. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Komisija ga predstavlja u skladu s postupkom utvrđenim u članku 294. UFEU-a.

- **Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)**

Predloženim Instrumentom poduprijet će se konvergencija Moldove s EU-om u kontekstu politike proširenja. Stoga je EU najprimjereniji za pružanje takve pomoći. Pripremu Moldove za članstvo u EU-u najbolje je provoditi na razini EU-a.

S obzirom na razmjer potrebne pomoći EU je u jedinstvenom položaju da Moldovi pravodobno, koordinirano i predvidljivo pruža vanjsku pomoć. EU može iskoristiti svoj kapacitet zaduživanja da bi Moldovi omogućio zajmove po povoljnim uvjetima te odobrio bespovratnu potporu i jamstva na više godina.

Delegacija EU-a u Moldovi može osigurati sveobuhvatan pristup informacijama o razvoju događaja koji utječu na tu zemlju. Na taj način može stalno pratiti nove potrebe i okolnosti pa može prilagoditi potporu promjenjivim potrebama, blisko surađujući s drugim bilateralnim ili međunarodnim donatorima.

- **Proporcionalnost**

Prijedlog je u skladu s načelom proporcionalnosti jer ne prelazi ono što je minimalno potrebno za ostvarenje navedenih ciljeva na europskoj razini i ono što je nužno za tu svrhu.

Instrument se predlaže kao ciljano djelovanje za potporu ubrzanim reformama u zemlji koja treba sustići EU kako bi se osiguralo neometano i uzajamno korisno proširenje EU-a. Njegova se struktura u najvećoj mogućoj mjeri oslanja na postojeću strukturu potpore (NDICI-GE) i iste modele financiranja (npr. Platforma za ulaganja u susjedstvu) na temelju postojećih, ali pojednostavnjenih instrumenata (instrumenti koji se temelje na uspješnosti).

- **Odabir instrumenta**

U skladu s člankom 212. UFEU-a, kojim je propisan redovni zakonodavni postupak koji treba primjenjivati za donošenje mjera za provedbu suradnje s trećim zemljama, Prijedlog ima oblik uredbe kako bi se zajamčilo da je u cijelosti obvezujuć i izravno primjenjiv te da se ujednačeno primjenjuje.

3. REZULTATI *EX POST* EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENA UČINKA

- ***Ex post* evaluacije/provjere primjerenosti postojećeg zakonodavstva**

Nije primjenjivo.

- **Savjetovanja s dionicima**

Službeno savjetovanje s dionicima nije se moglo provesti zbog hitnosti pripreme prijedloga kako bi ga Europski parlament i Vijeće mogli pravodobno donijeti da postane operativan 2025.

EU će se pobrinuti za odgovarajuću komunikaciju i vidljivost ciljeva i mjera provedenih unutar područja primjene Instrumenta u Moldovi te unutar EU-a i izvan njega.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

nije primjenjivo

- **Procjena učinka**

Procjena u obliku radnog dokumenta službi Komisije kojim se podupire prijedlog bit će pripremljena u roku od tri mjeseca od donošenja Uredbe.

- **Primjerenost i pojednostavnjenje propisa**

nije primjenjivo

- **Temeljna prava**

Preduvjet za odobravanje potpore u okviru Instrumenta jest da Moldova i njezine institucije nastave poštovati djelotvorne demokratske mehanizme i institucije, uključujući višestranački parlamentarni sustav i vladavinu prava, te da jamče poštovanje ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina. Predanost Moldove reformama i snažna politička volja koju pokazuju nadležna tijela pozitivni su znakovi, potvrđeni u Komisijinoj ocjeni stanja uključenoj u Komunikaciju Komisije o paketu proširenja za 2023.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Sredstva koja će se pružati putem Instrumenta iznosit će maksimalno 1920 milijuna EUR za razdoblje 2025. – 2027. za sve vrste potpore, od čega će 420 milijuna EUR biti u obliku bespovratne potpore, uključujući rezervacije, iz bilateralne dodjele sredstava za Moldovu za razdoblje 2025. – 2027. u okviru NDICI -GE-a, a 1500 milijuna EUR u povlaštenim zajmovima koje osigurava EU.

Za zajmove će se izdvojiti rezervacije u zajedničkom fondu za rezervacije po stopi rezervacija od 9 %. Rezervacije će se osigurati iz bespovratne potpore, koja se stavlja na raspolaganje iz bilateralnih dodijeljenih sredstava za Moldovu za razdoblje 2025. – 2027. u okviru NDICI -GE-a.

Za rashode za tehničku i administrativnu pomoć povezanu s upravljanjem Instrumentom, uključujući praćenje, komunikaciju, reviziju i evaluaciju, dodijelit će se 1 % komponente bespovratne potpore (4,2 milijuna EUR).

5. DRUGI ELEMENTI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Uredbom se utvrđuju detaljne odredbe o provedbi, praćenju, izvješćivanju i evaluaciji.

Komisija će pomno pratiti provedbu Instrumenta. Uz potpuno poštovanje Ugovorâ, Komisija će surađivati s Europskom službom za vanjsko djelovanje (ESVD) kako bi se proveo Instrument i osigurala dosljednost vanjskog djelovanja Unije.

Moldova bi trebala uspostaviti sustav praćenja na temelju kriterija koje je utvrdila Komisija i od nje će se očekivati da svake godine izvješćuje Komisiju o provedbi svojeg programa reformi. To će uključivati izvješćivanje o napretku u postizanju navedenih ciljeva programa reformi, o poboljšanjima njihovih sustava unutarnje kontrole, o izvršenju proračuna te o svim nepropisno isplaćenim ili zloupotrijebljenim iznosima za koje je EU zatražio povrat.

Komisija će Europskom parlamentu, Vijeću i Odboru iz članka 27. Uredbe dostaviti godišnju ocjenu izvršenja sredstava dodijeljenih u okviru Instrumenta.

Osim toga, Komisija će provesti *ex post* evaluaciju Uredbe.

- **Dokumenti s objašnjenjima (za direktive)**

nije primjenjivo

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredaba prijedloga**

Uredbom se utvrđuju detaljne odredbe o provedbi, praćenju, izvješćivanju i evaluaciji.

Provedba u okviru Instrumenta odvija se u skladu s oblicima i metodama provedbe utvrđenima u Financijskoj uredbi.

Komisija će pomno pratiti provedbu Instrumenta. Uz potpuno poštovanje Ugovorâ, Komisija će surađivati s Europskom službom za vanjsko djelovanje (ESVD) kako bi se proveo Instrument i osigurala dosljednost vanjskog djelovanja Unije.

Moldova bi trebala uspostaviti sustav praćenja na temelju kriterija koje je utvrdila Komisija i od nje će se očekivati da svake godine izvješćuje Komisiju o provedbi svojeg programa reformi. To će uključivati izvješćivanje o napretku u postizanju navedenih ciljeva programa, poboljšanjima sustava unutarnje kontrole, izvršenju proračuna te svim nepropisno isplaćenim ili zloupotrijebljenim iznosima za koje je EU zatražio povrat.

Komisija će Europskom parlamentu, Vijeću i Odboru iz članka 27. Uredbe dostaviti godišnju ocjenu izvršenja sredstava dodijeljenih u okviru Instrumenta.

Osim toga, Komisija će provesti *ex post* evaluaciju Uredbe.

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredaba prijedloga**

Ovom Uredbom uspostavlja se Instrument za reforme i rast za Moldovu.

Poglavlje I. (Opće odredbe) obuhvaća predmet Instrumenta (članak 1.), definicije (članak 2.), opće i specifične ciljeve Instrumenta (članak 3.), opća načela (članak 4.) i preduvjete za potporu (članak 5.).

U poglavlju II. utvrđuju se načini financiranja i provedbe Instrumenta. U članku 6. utvrđuje se provedba Instrumenta u obliku bespovratne financijske potpore (iz koje se financira bilateralna dodjela sredstava za Moldovu za razdoblje 2025. – 2027. u okviru NDICI -GE-a) i potpore u obliku zajmova. U članku 7. opisuje se prihvatljivost osoba i subjekata. Članak 8. obuhvaća sporazum o Instrumentu koji trebaju potpisati Komisija i Moldova u kojem se konkretno utvrđuju odredbe o reviziji i kontroli te obveze i uvjeti za isplatu sredstava.

U poglavlju III. (Program reformi) detaljno se opisuju zahtjevi i osnove za izradu programa reformi (članak 9.) i načela financiranja, uključujući uvjete plaćanja za isplate (članak 10.). U članku 11. detaljno je opisan program reformi koji treba dostaviti Moldova, postupak za to i elementi koje bi program reformi trebao sadržavati, uključujući reforme i područja ulaganja koji će se financirati iz Instrumenta te sustave za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prijevara, korupcije i sukoba interesa pri korištenju sredstava iz Instrumenta.

Komisija će ocijeniti program reformi u skladu s kriterijima utvrđenima u članku 12. Donijet će provedbenu odluku kako je opisano u članku 13., kojom se utvrđuje okvirni iznos potpore u obliku zajma koji će se isplatiti ako su ispunjeni uvjeti i vremenski okvir plaćanja te pretfinanciranje za koje će Moldova biti prihvatljiva. Člankom 14. Moldovi se omogućuje da predloži izmijenjeni program reformi i zatraži od Komisije da izmijeni svoju provedbenu odluku.

Članak 15. obuhvaća ugovore o zajmu koje potpisuju Komisija i Moldova te pravila kojima se uređuje zaduživanje Komisije na tržištima. U članku 16. utvrđuju se načini izvršenja rezervacija. Pravila za isplatu pretfinanciranja Moldovi, koja ovisi o njezinu poštovanju preduvjeta opisanih u članku 5., utvrđena su u članku 17. U članku 18. opisani su projekti u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu. U članku 19. detaljno se opisuje postupak isplata nakon ispunjenja općih uvjeta povezanih s makrofinancijskom stabilnošću, dobrim upravljanjem javnim financijama, transparentnošću i nadzorom proračuna te uvjeta plaćanja utvrđenih u programu reformi.

Plaćanja se izvršavaju na polugodišnjoj osnovi, nakon što Moldova podnese zahtjev za oslobađanje sredstava nakon što je na zadovoljavajući način ispunila relevantne uvjete plaćanja u obliku kvalitativnih i kvantitativnih koraka koje treba poduzeti. U slučaju negativne ocjene Komisije dio iznosa koji odgovara uvjetima plaćanja koji nisu ispunjeni bit će zadržan. Zadržana sredstva mogu se osloboditi tek nakon što Moldova u okviru naknadnog zahtjeva za oslobađanje sredstava propisno obrazloži da je poduzela potrebne mjere za zadovoljavajuće ispunjenje relevantnih uvjeta plaćanja. Člankom 19. utvrđuje se i da se nikakav iznos neće isplatiti za kvalitativne ili kvantitativne korake koji nisu ispunjeni do 31. prosinca 2028., a Komisija se ovlašćuje da smanji iznose ako to utječe na financijske interese Unije ili ako Moldova ozbiljno krši obvezu koja proizlazi iz sporazuma sklopljenih u okviru Instrumenta. Člankom 20. utvrđuju se pravila kojima se uređuje transparentnost za osobe i subjekte koji primaju financijska sredstva za provedbu programa reformi.

U poglavlju IV. (Zaštita financijskih interesa Unije) utvrđuju se odredbe kojih se Komisija i Moldova trebaju pridržavati kako bi se provedba Instrumenta učinkovito kontrolirala. U članku 21. utvrđuju se obveze koje treba uzeti u obzir u sporazumu o Instrumentu. To uključuje odgovarajuće mjere za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prijevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti koje utječu na financijske interese EU-a, zabranu dvostrukog financiranja, poduzimanje pravnih mjera za povrat zloupotrijebljenih sredstava, prikupljanje odgovarajućih podataka o primateljima sredstava u okviru Instrumenta i utvrđivanje prava koja treba dodijeliti Komisiji, Europskom uredu za borbu protiv prijevara (OLAF) i Uredu europskog javnog tužitelja (EPPO). Člankom 21. Komisija se ovlašćuje da smanji iznose ili osigura njihov povrat ako to utječe na financijske interese Unije, u slučaju poništenja kvalitativnih ili kvantitativnih koraka ili ako Moldova ozbiljno krši obvezu koja proizlazi iz sporazuma sklopljenih u okviru Instrumenta. Člankom 22. utvrđuju se odredbe za sustave unutarnje kontrole Moldove.

U poglavlju VI. (Praćenje, izvješćivanje i evaluacija) utvrđuju se pokazatelji i rezultati koji se koriste u praćenju i evaluaciji (članak 23.), uspostava tablice pokazatelja (članak 24.), *ex post* evaluacija Instrumenta (članak 25.) i izvješćivanje Moldove u kontekstu gospodarskog i financijskog dijaloga (članak 26.).

U poglavlju VII. (Završne odredbe) utvrđuje se postupak odbora (članak 27.), odredbe o informiranju, priopćavanju i promidžbi (članak 28.) te odredbe o stupanju na snagu (članak 29.).

2024/0258 (COD)

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za Republiku Moldovu

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 212.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

(1) Unija se temelji na vrijednostima iz članka 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU), koje uključuju demokraciju, vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava. Te su vrijednosti dio kriterija za pristupanje utvrđenih na sastanku Europskog vijeća u Kopenhagenu u lipnju 1993. („kriteriji iz Kopenhagena”), odnosno uvjeta prihvatljivosti za članstvo u Uniji.

(2) Proces proširenja temelji se na utvrđenim kriterijima, pravednim i strogim uvjetima te načelu vlastitih zasluga. I dalje je od ključne važnosti odlučno pridržavanje načela prema kojem se najprije rješavaju temeljna pitanja, koje iziskuje izrazitu usredotočenost na vladavinu prava, temeljna prava, funkcioniranje demokratskih institucija i reformu javne uprave, kao i na gospodarske kriterije. Napredak ovisi o tome provodi li Republika Moldova (dalje u tekstu „Moldova”) potrebne reforme za usklađivanje s pravnom stečevinom Unije.

(3) Ruska ratna agresija na Ukrajinu dodatno je pokazala da je proširenje geostrateško ulaganje u mir, sigurnost i stabilnost. Unija je u potpunosti i nedvosmisleno predana perspektivi članstva Moldove u Uniji. Orijentiranost Moldove na Uniju i njezina želja da postane država članica neosporno odražavaju njezin strateški izbor i položaj u zajednici vrijednosti. Put Moldove ka članstvu u EU-u mora biti čvrsto utemeljen na opipljivom i konkretnom napretku u reformama.

(4) U zajedničkom je interesu Unije i Moldove da unaprijede svoje političke, pravne i gospodarske sustave s ciljem njezina budućeg članstva u Uniji te da podupru njezin proces pristupanja. Izgledi za članstvo u Uniji imaju snažan transformacijski učinak koji uključuje pozitivne demokratske, političke, gospodarske i društvene promjene.

(5) Prije pristupanja potrebno je iznijeti neke prednosti članstva u Uniji. Gospodarska konvergencija u srži je tih prednosti. Konvergencija Moldove izražena kao BDP po stanovniku prema standardima kupovne moći trenutačno je i dalje niska i iznosi 29 % prosjeka EU-a te se ne povećava dovoljno brzo.

(6) S obzirom na to da su pristupni pregovori s Moldovom započeli u lipnju 2024., važno je da se potpora pristupanju Moldove dovede na razine koje su usporedive s drugim zemljama kandidatkinjama koje sudjeluju u pristupnim pregovorima i da se osiguraju odgovarajuća sredstva.

(7) Za provedbu Plana rasta za Moldovu potrebno je odgovarajuće financiranje u okviru namjenskog novog financijskog instrumenta, odnosno predmetnog Instrumenta, kako bi se toj zemlji pomoglo u provedbi reformi za održiv gospodarski rast i napredovanje u području temeljnih pitanja.

(8) Kako bi se ostvarili ciljevi Plana rasta za Moldovu, poseban naglasak kad je riječ o područjima za ulaganja trebalo bi staviti na sektore koji će vjerojatno biti ključni multiplikatori društvenog i gospodarskog razvoja: povezanost, uključujući održivi promet, dekarbonizaciju, energetiku te zelenu i digitalnu tranziciju, kao i obrazovanje, sudjelovanje na tržištu rada i razvoj vještina, s posebnim naglaskom na mladima.

(9) Instrument bi se trebao temeljiti na Programu pridruživanja između EU-a i Moldove i na radu u okviru Gospodarskog i investicijskog plana za Istočno partnerstvo u Moldovi, koji je predvodio ulaganja u ključne sektore kao što su povezanost, energetska učinkovitost, razvoj poslovanja i konkurentnost.

(10) Održiva prometna infrastruktura ključna je za poboljšanje povezanosti Moldove i Unije i trebala bi doprinijeti integraciji Moldove u prometnu mrežu Unije. U okviru revidirane transeuropske prometne mreže (TEN-T) Komisija je proširila europski prometni koridor Baltičko more – Crno more – Egejsko more na Moldovu. Mreža TEN-T referentna je točka za financiranje održive prometne infrastrukture, među ostalim za ekološki prihvatljiva prijevozna sredstva, kao što su željeznice, te digitalizaciju prijevoza.

(11) Instrument bi trebao doprinijeti ostvarivanju ulaganja i reformi kojima se pospješuje napredovanje Moldove prema digitalnoj transformaciji gospodarstva i društva u skladu s vizijom EU-a za 2030., iznesenom u Komunikaciji Komisije „Digitalni kompas 2030.: Europski pristup za digitalno desetljeće”, kojom se potiče uključivo digitalno gospodarstvo korisno svim građanima. Instrumentom se želi Moldovi olakšati postizanje općih ciljeva i digitalnih ciljnih vrijednosti u kontekstu Unije. Kako je Komisija navela u svojoj komunikaciji od 15. lipnja 2023. naslovljenoj „Sigurno uvođenje 5G mreža u EU-u – Provedba paketa instrumenata EU-a”, paket instrumenata za kibernetičku sigurnost 5G mreža trebao bi biti referentna točka za financiranje sredstvima Unije kako bi se zajamčila sigurnost, otpornost i zaštita integriteta projekata digitalne infrastrukture u regiji.

(12) Potporu u okviru Instrumenta trebalo bi pružiti kako bi se ispunili opći i specifični ciljevi na temelju utvrđenih kriterija i uz jasne uvjete plaćanja. Ti bi se opći i specifični ciljevi trebali ostvarivati tako da se međusobno dopunjuju. Instrument bi trebao poduprijeti proces proširenja tako da ubrza usklađivanje s vrijednostima, zakonima, pravilima, standardima, politikama i praksama Unije („pravna stečevina”) s ciljem članstva u Uniji, postupnu integraciju Moldove na jedinstveno tržište Unije i njezinu socioekonomsku konvergenciju s Unijom. Trebao bi poticati i dobrosusjedske odnose.

(13) Osim poticanja socioekonomske konvergencije Instrument bi trebao doprinijeti ubrzavanju reformi povezanih s temeljnim pitanjima procesa proširenja, uključujući vladavinu prava, temeljna prava, među ostalim prava izbjeglica te pripadnika manjina, uključujući nacionalne manjine i Rome, kao i prava lezbijki, homoseksualaca te biseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba (LGBTI). Također bi trebao doprinijeti poboljšanju funkcioniranja demokratskih institucija i javnih uprava, javnoj nabavi, kontroli državnih potpora i upravljanju javnim financijama, borbi protiv svih oblika korupcije i organiziranog kriminala, kvalitetnom obrazovanju i osposobljavanju

te politikama zapošljavanja, zelenoj tranziciji Moldove te njezinim klimatskim i okolišnim ciljevima.

(14) Taj bi instrument trebao pomoći Moldovi da se pripremi za članstvo u Uniji i u skladu s postojećom metodologijom proširenja[3].

(15) Instrument bi trebao biti dopuna postojećem ekonomskom i financijskom dijalogu bez dovođenja u pitanje njegova područja primjene, čime bi se poboljšala gospodarska integracija i priprema za Unijin multilateralni nadzor ekonomskih politika.

(16) Instrumentom bi se trebao promicati razvoj načela djelotvornosti, uz poštovanje načela dodatnosti i komplementarnosti s potporom koja se pruža u okviru drugih programa i instrumenata Unije, te nastojati izbjeći udvostručavanje i osigurati sinergiju pomoći na temelju ove Uredbe i druge pomoći, uključujući integrirane financijske pakete koji se sastoje od financiranja izvoza i razvoja, koju pružaju Unija, države članice, treće zemlje te multilateralne i regionalne organizacije i subjekti.

(17) U skladu s načelom uključivih partnerstava Komisija bi se trebala pobrinuti da se na odgovarajući način provode savjetovanja s relevantnim dionicima u Moldovi, uključujući socijalne partnere i organizacije civilnog društva, te da oni imaju pravodoban pristup relevantnim informacijama kako bi im se omogućilo da imaju konstruktivnu ulogu tijekom izrade i provedbe programa te tijekom povezanih postupaka praćenja.

(18) Također bi trebalo pružati tehničku pomoć, kao i pomoć u prekograničnoj suradnji, kako bi se poduprli ciljevi Instrumenta i ojačali relevantni kapaciteti Moldove za provedbu programa reformi.

(19) U okviru Instrumenta trebalo bi osigurati i usklađenost s općim ciljevima vanjskog djelovanja Unije kako su utvrđeni u članku 21. UEU-a te potporu tim ciljevima, uključujući poštovanje temeljnih prava sadržanih u Povelji Europske unije o temeljnim pravima. Osobito bi trebalo osigurati zaštitu i promicanje ljudskih prava i vladavine prava.

(20) Instrumentom bi trebalo potaknuti inovacije, istraživanje i suradnju između akademskih institucija i industrije radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji, promicati lokalne industrije s posebnim naglaskom na lokalnim mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima kao i *start-up* poduzećima.

(21) Moldova bi trebala pokazati istinsku predanost europskim vrijednostima, među ostalim usklađivanjem sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Unije, uključujući Unijine mjere ograničavanja.

(22) Tijekom primjene Instrumenta trebalo bi voditi računa o strateškoj autonomiji Unije, kao i o strateškim interesima Unije i njezinih država članica te vrijednostima na kojima Unija počiva.

(23) Aktivnosti u okviru Instrumenta trebale bi doprinijeti napretku prema socijalnim, klimatskim i okolišnim standardima Unije te ostvarenju ciljeva održivog razvoja koje su postavili Ujedinjeni narodi i ciljeva iz Pariškog sporazuma koji je usvojen u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime, Konvencije Ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti i Konvencije Ujedinjenih naroda o suzbijanju dezertifikacije te ne bi trebale pojačavati degradaciju okoliša niti nanositi štetu okolišu ni klimi. Mjere koje se financiraju u okviru Instrumenta trebale bi biti u skladu s

[3] COM(2020) 57 final.

nacionalnim energetskim i klimatskim planovima Moldove, njihovim nacionalno utvrđenim doprinosom i ambicijom za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. Instrument bi trebao doprinijeti ublažavanju klimatskih promjena i sposobnosti prilagodbe negativnim učincima tih promjena te poticati otpornost na klimatske promjene. Financiranjem u okviru Instrumenta posebno bi se trebala promicati tranzicija prema dekarboniziranom, klimatski neutralnom i kružnom gospodarstvu otpornom na klimatske promjene.

(24) Provedba ove Uredbe trebala bi se voditi načelima jednakosti i nediskriminacije, kako su razrađena u strategijama za Uniju ravnopravnosti. Trebala bi promicati i unapređivati rodnu ravnopravnost i rodno osviještenu politiku, osigurati konstruktivno sudjelovanje žena u postupcima donošenja odluka i jačanje položaja žena i djevojčica te nastojati zaštititi i promicati prava žena i djevojčica, kao i spriječiti i suzbiti nasilje nad ženama i nasilje u obitelji, vodeći računa o relevantnim akcijskim planovima EU-a za rodnu ravnopravnost i relevantnim zaključcima Vijeća i međunarodnim konvencijama. Nadalje, ovu bi Uredbu trebalo provesti uz potpuno poštovanje europskog stupa socijalnih prava, među ostalim u pogledu zaštite djece i radničkih prava. Provedba Instrumenta trebala bi biti u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom i njezinim protokolom, a u okviru ulaganja i tehničke pomoći iz Instrumenta trebalo bi osigurati pristupačnost, u skladu s Direktivom (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća.

(25) Uzimajući u obzir europski zeleni plan kao europsku strategiju održivog rasta i važnost postizanja ciljeva u području klime i bioraznolikosti u skladu s obvezama iz Međuinstitucijskog sporazuma, Instrument bi trebao doprinijeti postizanju općeg cilja da se 30 % proračunskih rashoda Unije namijeni klimatskim ciljevima te 7,5 % u 2024. i 10 % u 2026. i 2027. ciljevima u području bioraznolikosti. Najmanje 37 % bespovratne financijske potpore, uključujući rezervacije, za projekte ulaganja odobrene u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, jedne od regionalnih platformi za ulaganja iz članka 32. Uredbe (EU) 2021/947[4], trebalo bi biti namijenjeno ciljevima u području klime. Taj bi se iznos trebao izračunati s pomoću pokazatelja iz Rija u skladu s obvezom podnošenja izvješća OECD-u o međunarodnim financijskim sredstvima EU-a za borbu protiv klimatskih promjena, kao i drugim međunarodnim sporazumima ili okvirima. Već od lipnja 2025. nadalje koeficijenti EU-a za klimu, primjenjivi na sve programe u okviru višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) za razdoblje 2021. – 2027. i utvrđeni u radnom dokumentu službi Komisije naslovljenom „Uključivanje klimatskih pitanja u višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027.” (SWD(2022) 225), primjenjivat će se i na rashode u području klime u okviru naslova 6. VFO-a („Susjedstvo i svijet”). Instrument će biti usklađen s pristupom drugih instrumenata iz naslova 6. kako bi se osiguralo dosljedno izvješćivanje o klimi u regiji. Instrumentom bi trebalo podupirati aktivnosti kojima se u potpunosti poštuju klimatski i okolišni standardi i prioriteti Unije te načelo „ne nanosi bitnu štetu” u smislu članka 17. Uredbe (EU) 2020/852 Europskog parlamenta i Vijeća (6).

(26) Projekti se odobravaju u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu nakon procjene Komisije i na temelju pozitivnog mišljenja država članica u Odboru za Platformu za ulaganja u susjedstvu.

---

[4] Uredba (EU, Euratom) 2024/2509 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2024. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, SL L 239, 26.9.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

(27) Komisija bi u suradnji s državama članicama i Moldovom trebala osigurati usklađenost, koherentnost, dosljednost i komplementarnost, veću transparentnost i odgovornost u pružanju pomoći, među ostalim uvođenjem odgovarajućih sustava unutarnje kontrole i politika za borbu protiv prijevara. Potporu iz Instrumenta trebalo bi staviti na raspolaganje uz preduvjet da Moldova podržava i poštuje djelotvorne demokratske mehanizme, uključujući višestranački parlamentarni sustav, slobodne i poštene izbore, pluralizam medija, neovisno pravosuđe i vladavinu prava, te da jamči poštovanje svih obveza u pogledu ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina.

(28) Za Instrument bi se trebala koristiti sredstva iz Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa (NDICI-GE) u iznosu od 420 milijuna EUR i maksimalno 1500 milijuna EUR u zajmovima u razdoblju 2025. – 2027. Tim bi iznosom trebalo pokriti rezervacije od 9 % potrebne za zajmove od 135 milijuna EUR, potporu koju Unija pruža projektima odobrenima u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, kako je navedeno u članku 18. stavku 2., i dodatnu potporu, uključujući potporu organizacijama civilnog društva i tehničku pomoć. Bespovratna potpora trebala bi se financirati iz omotnice dodijeljene geografskom programu za susjedstvo na temelju članka 6. stavka 2. točke (a) Uredbe (EU) 2021/947. Osim ako je u ovoj Uredbi navedeno drukčije, trebale bi se primjenjivati sve odredbe iz Uredbe (EU) 2021/947. Uzor za predloženi instrument je Instrument za reforme i rast za zapadni Balkan.

(29) Odluke o oslobađanju sredstava iz članka 19. stavka 3. za potporu u obliku zajmova trebalo bi donijeti u razdoblju od 1. siječnja 2025. do 30. lipnja 2029. Taj konačni datum uključuje vrijeme koje je Komisiji potrebno da ocijeni jesu li predmetni uvjeti plaćanja ispunjeni i donese naknadnu odluku o oslobađanju sredstava.

(30) Kako bi se maksimalno povećao učinak financijske potpore Unije za privlačenje dodatnih ulaganja i kako bi se osigurala kontrola Unije nad rashodima, ulaganja kojima se podupire program reformi trebala bi se provoditi putem Platforme za ulaganja u susjedstvu. Moldova bi trebala najmanje 25 % iznosa zajma koji joj je dodijeljen staviti na raspolaganje projektima ulaganja odobrenima u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu. To bi bio dodatak bespovratnoj potpori Unije za te projekte.

(31) U smislu članka 31. stavka 4. Uredbe (EU) 2021/947 Europskog parlamenta i Vijeća, financijska obveza koja se temelji na zajmovima iz Instrumenta ne bi trebala biti dio Jamstva za vanjsko djelovanje.

(32) Na ovu Uredbu trebala bi se primjenjivati horizontalna financijska pravila koja su Europski parlament i Vijeće donijeli na temelju članka 322. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Ta su pravila utvrđena u Uredbi (EU, Euratom) 2024/2509 i njima se osobito uređuje postupak donošenja i izvršenja proračuna u okviru izravnog i neizravnog upravljanja s pomoću bespovratnih sredstava, nabave, financijske pomoći, mješovitog financiranja i nadoknade troškova vanjskim stručnjacima te predviđa provjera odgovornosti financijskih izvršitelja.

(33) Trebalo bi predvidjeti, prema potrebi, ograničenja prihvatljivosti u postupcima dodjele u okviru Instrumenta zbog posebne prirode aktivnosti ili ako aktivnost utječe na sigurnost ili javni poredak.

(34) Kako bi se osigurala učinkovita provedba Instrumenta, uključujući olakšavanje integracije Moldove u europske lance vrijednosti, sva roba i materijali koji se financiraju i nabavljaju u okviru Instrumenta trebali bi potjecati iz država članica,

Moldove, zemalja kandidatkinja i ugovornih stranaka Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru te zemalja koje Moldovi pružaju razinu potpore koja je usporediva s onom koju pruža Europska unija uzimajući u obzir veličinu njihova gospodarstva i kojima je Komisija omogućila recipročan pristup vanjskoj pomoći za Moldovu, osim ako se roba i materijali ne mogu nabavljati po razumnim uvjetima ni u jednoj od tih zemalja.

(35) S Moldovom bi trebalo sklopiti sporazum o Instrumentu kako bi se utvrdila načela financijske suradnje između Unije i Moldove te potrebni mehanizmi povezani s kontrolom, nadzorom, praćenjem, evaluacijom, izvješćivanjem i revizijom financiranja Unije u okviru Instrumenta, pravilima o porezima, carinama i pristojbama te mjerama za sprečavanje, otkrivanje, istragu i ispravljanje nepravilnosti, prijevara, korupcije i sukoba interesa. Stoga bi s Moldovom trebalo sklopiti i sporazum o zajmu kojim se utvrđuju posebne odredbe za upravljanje i provedbu financiranja u obliku zajmova. Ako se to zatraži, sporazum o Instrumentu i sporazum o zajmu trebali bi se dostaviti Europskom parlamentu i Vijeću.

(36) U sporazumu o Instrumentu trebala bi se predvidjeti obveza Moldove da osigura prikupljanje odgovarajućih podataka o osobama i subjektima koji primaju financijska sredstva, uključujući informacije o stvarnom vlasništvu, za provedbu programa reformi, kao i pristup tim podacima, u skladu s načelima Unije o zaštiti podataka i primjenjivim pravilima o zaštiti podataka.

(37) Provedba Instrumenta trebala bi se temeljiti na usklađenom i prioritetnom skupu ciljanih reformi i prioritetima povezanima s ulaganjima u Moldovi („program reformi”), čime bi se utvrdio jasno formuliran okvir za poticanje uključivog održivog socioekonomskog rasta usklađen sa zahtjevima za pristupanje Uniji i temeljnim pitanjima procesa proširenja. Program reformi poslužit će kao sveobuhvatni okvir za postizanje ciljeva Instrumenta. Trebalo bi ga pripremiti uz savjetovanje s relevantnim dionicima, uključujući socijalne partnere i organizacije civilnog društva, te bi trebalo uzeti u obzir njihov doprinos. Isplata potpore Unije trebala bi biti uvjetovana ispunjavanjem uvjeta plaćanja i mjerljivim napretkom u provedbi reformi utvrđenih u programu reformi koje je ocijenila i službeno odobrila Komisija. Oslobađanje sredstava trebalo bi biti strukturirano u skladu s ciljevima Instrumenta.

(38) Program reformi trebao bi uključivati ciljane reformske mjere i prioritetna područja za ulaganja te uvjete plaćanja u obliku mjerljivih kvalitativnih i kvantitativnih koraka koji jamče njihov zadovoljavajući napredak ili ispunjenje, kao i vremenski raspored za provedbu tih mjera. Trebao bi uključivati i preliminarni popis planiranih projekata ulaganja koji bi se trebali financirati u sklopu Platforme za ulaganja u susjedstvu. Implementaciju tih koraka trebalo bi planirati najkasnije do 31. prosinca 2027., iako bi trebala postojati mogućnost da se ukupni završetak provedbe mjera na koje se ti koraci odnose produlji i nakon 2027., no najkasnije do 31. prosinca 2028. Program reformi trebao bi uključivati i objašnjenje moldavskog sustava za učinkovito sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, korupcije, uključujući korupciju na visokoj razini, prijevara i sukoba interesa pri korištenju sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru Instrumenta te aranžmane za izbjegavanje dvostrukog financiranja iz Instrumenta i drugih programa Unije te od drugih donatora.

(39) U programu reformi trebalo bi pojasniti kako bi mjere trebale doprinijeti klimatskim i okolišnim ciljevima te načelu „ne nanosi bitnu štetu” i digitalnoj transformaciji.

(40) Mjere u okviru programa reformi trebale bi poboljšavati učinkovitost sustava upravljanja javnim financijama i kontrole javnih financija, borbe protiv pranja novca,

izbjegavanja plaćanja poreza, porezne utaje, prijevara i organiziranog kriminala te sustava kontrole državnih potpora, kako bi sva poduzeća imala jednake uvjete.

(41) Program reformi trebao bi sadržavati opis takvih sustava i konkretnih koraka povezanih s poglavljem 32. kako bi se Moldovi pomoglo da uskladi svoje zahtjeve u pogledu revizije i kontrole sa standardima Unije. Ako zahtjev za oslobađanje sredstava uključuje korak povezan s poglavljem 32. iz članka 19. stavka 2., Komisija ne može donijeti odluku o odobravanju oslobađanja sredstava osim ako takav korak pozitivno ocijeni.

(42) Sporazum o Instrumentu trebao bi uključivati i pokazatelje za ocjenu napretka u ostvarivanju općih i specifičnih ciljeva Instrumenta utvrđenih u ovoj Uredbi. Ti bi se pokazatelji trebali temeljiti na međunarodno dogovorenim pokazateljima. Pokazatelji bi trebali, u mjeri u kojoj je to moguće, biti usklađeni i s ključnim pokazateljima uspješnosti uključenima u Provedbenu odluku Komisije o odobravanju programa reformi za zapadni Balkan na temelju Uredbe (EU) 2024/1449 i u Okvir za mjerenje rezultata fonda EFOR+. Pokazatelji bi trebali biti relevantni, prihvaćeni, pouzdani, jednostavni i robusni.

(43) Komisija bi trebala ocijeniti program reformi na temelju popisa kriterija utvrđenih u ovoj Uredbi. Kako bi se osigurali jednaki uvjeti za provedbu ove Uredbe, provedbene ovlasti trebalo bi dodijeliti Komisiji radi odobrenja programa reformi. Komisija će prema potrebi propisno uzeti u obzir Odluku Vijeća 2010/427/EU (11) i ulogu Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD).

(44) Program rada u smislu članka 110. stavka 2. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, donesen u skladu s relevantnim odredbama Uredbe (EU) 2021/947, trebao bi obuhvaćati iznose financirane iz omotnice dodijeljene geografskom programu za susjedstvo na temelju članka 6. stavka 2. točke (a) Uredbe (EU) 2021/947.

(45) S obzirom na potrebu za fleksibilnošću u provedbi Instrumenta Moldova bi trebala moći podnijeti obrazloženi zahtjev Komisiji za izmjenu provedbene odluke ako se program reformi, uključujući relevantne uvjete plaćanja, zbog objektivnih okolnosti više ne može djelomično ili u cijelosti ostvariti. Moldova bi trebala moći podnijeti obrazloženi zahtjev za izmjenu programa reformi, uključujući, prema potrebi, predlaganjem dopuna. Komisija bi trebala moći izmijeniti provedbenu odluku.

(46) Sporazumom o Instrumentu trebala bi se predvidjeti obveza Moldove da osigura prikupljanje odgovarajućih podataka o osobama i subjektima koji primaju financijska sredstva, uključujući informacije o stvarnom vlasništvu, za provedbu programa reformi, kao i pristup tim podacima, u skladu s načelima Unije o zaštiti podataka i primjenjivim pravilima o zaštiti podataka. Trebalo bi biti moguće dodijeliti financijsku potporu u obliku zajma za program reformi. U kontekstu potreba Moldove za financiranjem primjereno je organizirati financijsku pomoć u okviru diversificirane strategije financiranja predviđene člankom 224 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 koja je u njemu utvrđena kao jedinstvena metoda financiranja, što bi trebalo povećati likvidnost Unijinih obveznica te privlačnost i troškovnu učinkovitost Unijinih izdanja obveznica.

(47) Primjereno je Moldovi odobriti zajmove pod vrlo povoljnim uvjetima na najviše 40 godina i tako da se glavnica ne počne otplaćivati prije 2034.

(48) S obzirom na to da su financijski rizici povezani s potporom Moldovi u obliku zajmova u okviru Instrumenta usporedivi s financijskim rizicima povezanima s operacijama davanja zajmova na temelju Uredbe (EU) 2021/947, izdvajanje

rezervacija za financijske obveze iz zajmova na temelju ove Uredbe trebalo bi utvrditi po stopi od 9 %, u skladu s člankom 214. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, a financiranje rezervacija trebalo bi se osigurati iz omotnice dodijeljene geografskom programu za susjedstvo na temelju članka 6. stavka 2. točke (a) Uredbe (EU) 2021/947.

(49) Kako bi se osiguralo da Moldova raspolaže početnim sredstvima za provedbu prvih reformi, trebala bi imati pristup do 7 % ukupnog iznosa predviđenog u okviru Instrumenta, nakon odbitka dodatne potpore, uključujući potporu organizacijama civilnog društva i tehničku potporu, kao i rezervacijama za zajmove, u obliku pretfinanciranja, ovisno o raspoloživosti sredstava i ispunjavanju preduvjeta za potporu u okviru Instrumenta.

(50) Važno je zajamčiti fleksibilnost i mogućnost programiranja u pružanju potpore Unije Moldovi. Moldova bi trebala svakih šest mjeseci podnijeti propisno obrazložen zahtjev za oslobađanje sredstava najkasnije dva mjeseca nakon roka za planirano ispunjenje koraka, utvrđenog u Provedbenoj odluci Komisije o odobravanju programa reformi. U tu bi svrhu sredstva u okviru Instrumenta trebalo osloboditi u skladu s fiksnim polugodišnjim rasporedom, ovisno o raspoloživosti sredstava, na temelju zahtjeva za oslobađanje sredstava koje podnosi Moldova i nakon što Komisija provjeri jesu li u zadovoljavajućoj mjeri ispunjeni opći uvjeti povezani s makrofinancijskom stabilnošću, dobrim upravljanjem javnim financijama, transparentnošću i nadzorom proračuna te relevantni uvjeti plaćanja. Ako uvjet plaćanja nije ispunjen u skladu s okvirnim vremenskim planom iz odluke o odobrenju programa reformi, Komisija bi od plaćanja mogla oduzeti dio ili cijeli iznos oslobođenih sredstava koji odgovara tom uvjetu, u skladu s metodologijom za djelomična plaćanja. Odgovarajuća zadržana sredstva mogla bi se osloboditi tijekom sljedećeg razdoblja za oslobađanje sredstava i do 12 mjeseci nakon prvotnog roka iz okvirnog vremenskog plana, ako su ispunjeni uvjeti plaćanja. U prvoj godini provedbe taj bi rok trebalo produljiti na 24 mjeseca od početne negativne ocjene.

(51) Odstupajući od članka 116. stavaka 2. i 5. Financijske uredbe, primjereno je da se odredi rok plaćanja za doprinose državnim proračunima koji počinje teći od datuma priopćenja odluke kojom se odobrava isplata Moldovi i da Komisija isključi plaćanje zateznih kamata Moldovi.

(52) Komisija bi na zahtjev Europskog parlamenta u okviru postupka davanja razrješnice trebala pružiti detaljne informacije o izvršenju proračuna Unije u okviru Instrumenta, posebno u pogledu provedenih revizija, uključujući utvrđene nedostatke i poduzete korektivne mjere, te u pogledu programa odobrenih u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, uključujući, prema potrebi, iznos sufinanciranja Moldove i druge izvore doprinosa, među ostalim iz drugih financijskih instrumenata Unije.

(53) U okviru mjera ograničavanja Unije donesenih na temelju članka 29. UEU-a i članka 215. UFEU-a, pravnim osobama, subjektima ili tijelima uvrštenima na popis ili za njihovu korist ne smiju se izravno ni neizravno staviti na raspolaganje nikakva financijska ni ekonomska sredstva. Stoga se takve subjekte uvrštene na popis i subjekte koji su u njihovu vlasništvu ili pod njihovom kontrolom ne bi trebalo podupirati iz Instrumenta.

(54) Radi transparentnosti i odgovornosti Moldova bi trebala objavljivati podatke o krajnjim primateljima koji primaju iznose financiranja koji kumulativno premašuju protuvrijednost od 50 000 EUR tijekom provedbe reformi i ulaganja u okviru Instrumenta.

(55) U skladu s Uredbom (EU, Euratom) 2024/2509, Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (13) i uredbama Vijeća (EZ, Euratom) br. 2988/95 (14), (Euratom, EZ) br. 2185/96 (15) i (EU) 2017/1939 (16), financijski interesi Unije trebaju biti zaštićeni razmjernim mjerama, među ostalim mjerama koje se odnose na sprečavanje, otkrivanje, ispravljanje i ispitivanje nepravilnosti, prijevara, korupcije, sukoba interesa i dvostrukog financiranja te na povrat izgubljenih, pogrešno plaćenih ili nepravilno upotrijebljenih sredstava.

(56) Osobito, u skladu s uredbama (Euratom, EZ) br. 2185/96 i (EU, Euratom) br. 883/2013 Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) trebao bi moći provoditi administrativne istrage, uključujući provjere i inspekcije na terenu, radi utvrđivanja je li došlo do prijevare, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti koja utječe na financijske interese Unije.

(57) U skladu s člankom 129. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, Komisiji, OLAF-u, Europskom revizorskom sudu i, prema potrebi, Uredu europskog javnog tužitelja (EPPO) trebalo bi dodijeliti potrebna prava i potreban pristup; taj pristup bi, među ostalim, trebale dodijeliti treće strane koje su uključene u izvršenje sredstava Unije.

(58) Komisija bi trebala osigurati učinkovitu zaštitu financijskih interesa Unije u okviru Instrumenta. S obzirom na dugogodišnje rezultate u pružanju financijske pomoći Moldovi i u okviru neizravnog upravljanja te uzimajući u obzir njezino postupno usklađivanje sa standardima i praksama unutarnje kontrole Unije, Komisija bi se u velikoj mjeri trebala osloniti na funkcioniranje sustava unutarnje kontrole Moldove i sprečavanja prijevara. Konkretno, Komisiju i OLAF, te prema potrebi EPPO, trebalo bi bez odgode obavijestiti o svim slučajevima u kojima se sumnja na nepravilnosti, prijevare, korupciju i sukob interesa koji utječu na izvršenje sredstava u okviru Instrumenta.

(59) Nadalje, Moldova bi trebala bez odgode izvješćivati Komisiju o nepravilnostima, uključujući prijevare, koje su bile predmet prvog upravnog ili sudskog nalaza te je obavješćivati o tijeku upravnih i pravnih postupaka. Radi usklađivanja s dobrom praksom u državama članicama te bi se prijave trebale dostavljati elektronički, putem Sustava za upravljanje nepravilnostima koji je uspostavila Komisija.

(60) Moldova bi trebala uspostaviti sustav praćenja čiji se rezultati unose u polugodišnje izvješće o ispunjavanju uvjeta plaćanja iz programa reformi uz polugodišnji zahtjev za oslobađanje sredstava. Moldova bi trebala prikupljati te stavljati na raspolaganje podatke i informacije koji omogućuju sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prijevara, korupcije i sukoba interesa u vezi s mjerama koje se podupiru u okviru Instrumenta.

(61) Komisija bi trebala osigurati postojanje jasnih mehanizama praćenja i neovisne evaluacije kako bi se omogućila djelotvorna odgovornost i transparentnost u izvršenju proračuna Unije te djelotvorna procjena napretka u ostvarivanju ciljeva ove Uredbe.

(62) Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi godišnje izvješće o napretku u postizanju ciljeva ove Uredbe.

(63) Komisija bi trebala provesti evaluaciju Instrumenta nakon njegova dovršetka.

(64) Moldova bi trebala podupirati slobodne pluralističke medije koji poboljšavaju i promiču razumijevanje vrijednosti Unije te koristi i obveza potencijalnog članstva u Uniji, a istodobno poduzimati odlučne mjere za suzbijanje inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama. Ona bi također trebala osigurati proaktivnu, jasnu i dosljednu komunikaciju s javnošću, među ostalim o potpori Unije. Korisnici sredstava

Unije trebali bi aktivno priznati podrijetlo i osigurati vidljivost financiranja Unije, u skladu s Priručnikom za komunikacije i vidljivost za vanjsko djelovanje EU-a.

(65) Provedbu Instrumenta trebalo bi popratiti i pojačanom strateškom komunikacijom i javnom diplomacijom kako bi se promicale vrijednosti Unije i istaknula dodana vrijednost potpore Unije.

(66) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva.

(67) Kako bi se Moldovi omogućilo pravodobno financiranje bez daljnje odgode, ova bi Uredba trebala stupiti na snagu sljedećeg dana od dana objave u Službenom listu Europske unije,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I.

Opće odredbe

Članak 1.

Predmet

1. Ovom Uredbom uspostavlja se Instrument za reforme i rast za Moldovu za razdoblje 2025. – 2027. („Instrument”).

2. Uredbom se osigurava pomoć Moldovi u provedbi reformi povezanih s EU-om, posebno uključivih i održivih socioekonomskih reformi i reformi koje se odnose na temeljna pitanja procesa proširenja, usklađenih s vrijednostima Unije, kao i ulaganja s ciljem realizacije programa reformi Moldove, kako je utvrđeno u poglavlju III.

3. Pravila utvrđena u Uredbi (EU) 2021/947 primjenjuju se na provedbu Instrumenta, osim ako je u ovoj Uredbi navedeno drukčije.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

(1) „Moldova” znači Republika Moldova;

(2) „sporazum o Instrumentu” znači sporazum koji su sklopile Komisija i Moldova, u kojem se utvrđuju načela financijske suradnje Moldove i Komisije na temelju ove Uredbe; taj dogovor čini sporazum o financiranju u smislu članka 114. stavka 2. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509;

(3) „okvir politike proširenja” znači opći politički okvir za provedbu ove Uredbe kako su ga definirali Europsko vijeće i Vijeće, a uključuje revidiranu metodologiju proširenja, sporazume kojima se uspostavlja pravno obvezujući odnos s Moldovom, pregovaračke okvire kojima se uređuju pristupni pregovori s kandidatima, ako je

primjenjivo, kao i rezolucije Europskog parlamenta, relevantne komunikacije Komisije, uključujući, ako je primjenjivo, o vladavini prava, i zajedničke komunikacije Komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku;

(4) „sporazum o zajmu” znači sporazum sklopljen između Unije i Moldove kojim se utvrđuju uvjeti potpore u obliku zajma u okviru Instrumenta;

(5) „program reformi” znači sveobuhvatan skup usklađenih i prioritetnih ciljanih reformi i prioritetnih područja za ulaganja za Moldovu, uključujući uvjete plaćanja povezane s pokazateljima zadovoljavajućeg napretka ili dovršetkom povezanih mjera te okvirni raspored za njihovu provedbu;

(6) „mjere” znači reforme i ulaganja kako su utvrđeni u programu reformi iz poglavlja III.;

(7) „uvjeti plaćanja” znači uvjeti za oslobađanje sredstava u obliku vidljivih i mjerljivih kvalitativnih ili kvantitativnih koraka koje Moldova treba provesti, kako je utvrđeno u programu reformi iz poglavlja III.;

(8) „operacija mješovitog financiranja” znači operacija financirana iz proračuna Unije u kojoj se bespovratni oblici potpore iz proračuna Unije kombiniraju s povratnim oblicima potpore od razvojnih ili drugih javnih financijskih institucija, uključujući agencije za kreditiranje izvoza, ili komercijalnih financijskih institucija i ulagača;

(9) „krajnji primatelj” znači osoba ili subjekt koji prima sredstva u okviru Instrumenta; kad je riječ o dijelu sredstava koji se stavlja na raspolaganje kao financijska pomoć, krajnji primatelj bit će riznica Moldove; kad je riječ o dijelu sredstava koji se stavlja na raspolaganje putem Platforme za ulaganja u susjedstvu, krajnji primatelj bit će ugovaratelj ili podugovaratelj koji provodi projekt ulaganja;

(10) „ne nanosi bitnu štetu” znači da se ne podupiru i ne obavljaju gospodarske djelatnosti kojima se nanosi bitna šteta bilo kojem od okolišnih ciljeva, ako je to relevantno, u smislu članka 17. Uredbe (EU) 2020/852;

(11) „Platforma za ulaganja u susjedstvu” jedna je od regionalnih platformi za ulaganja iz članka 32. Uredbe (EU) 2021/947.

Članak 3.

Ciljevi Instrumenta

1. Opći su ciljevi Instrumenta:

(a) podupiranje procesa proširenja tako da se ubrza usklađivanje s vrijednostima, zakonima, pravilima, standardima, politikama i praksama Unije („pravna stečevina”) donošenjem i provedbom reformi, s ciljem budućeg članstva u Uniji;

(b) podupiranje postupne integracije Moldove u jedinstveno tržište Unije;

(c) ubrzavanje socioekonomske konvergencije moldavskog gospodarstava s Unijom;

(d) poticanje dobrosusjedskih odnosa i međuljudskih kontakata.

2. Specifični su ciljevi Instrumenta:

(a) daljnje jačanje temeljnih aspekata procesa proširenja, uključujući vladavinu prava i temeljna prava te funkcioniranje demokratskih institucija, uključujući depolarizaciju, javnu upravu i ispunjavanje gospodarskih kriterija; to uključuje promicanje neovisnog pravosuđa, jačanje sigurnosti i stabilnosti, jačanje borbe protiv prijevara i svih oblika korupcije, uključujući korupciju na visokoj razini i nepotizam, organizirani kriminal, prekogranični kriminal i pranje novca, kao i financiranje terorizma, utaju poreza, porezne prijevare i izbjegavanje plaćanja poreza; povećanje usklađenosti s međunarodnim pravom; povećanje slobode i neovisnosti medija i akademske slobode; borbu protiv govora mržnje; stvaranje okruženja za civilno društvo, poticanje socijalnog dijaloga; promicanje rodne ravnopravnosti, rodno osviještene politike i jačanja položaja žena i djevojčica te nediskriminacije i tolerancije kako bi se zajamčilo i ojačalo poštovanje prava izbjeglica i pripadnika manjina, uključujući pripadnike nacionalnih manjina i romske zajednice, kao i prava lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca te transrodnih i interseksualnih osoba;

(b) pomak prema potpunom usklađivanju Moldove sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Unije (ZVSP), uključujući Unijine mjere ograničavanja;

(c) borba protiv dezinformacija i inozemnog upletanja u Uniju i njezine vrijednosti i manipuliranja informacijama;

(d) pomak prema usklađivanju vizne politike s Unijom;

(e) jačanje djelotvornosti javne uprave, izgradnja kapaciteta i ulaganje u administrativno osoblje Moldove; jamčenje pristupa informacijama, javni nadzor i uključenost civilnog društva u postupke donošenja odluka; podupiranje transparentnosti, odgovornosti, strukturnih reformi i dobrog upravljanja na svim razinama, među ostalim u pogledu ovlasti za nadzor i istragu kad je riječ o raspodjeli javnih sredstava i pristupu njima, i u područjima upravljanja javnim financijama, javne nabave i kontrole državnih potpora; potpora inicijativama i tijelima uključenima u poticanje i osiguravanje poštovanja međunarodne pravde u Moldovi;

(f) ubrzanje tranzicije Moldove prema održivom, klimatski neutralnom i uključivom gospodarstvu koje je sposobno izdržati konkurentske tržišne pritiske jedinstvenog tržišta Unije te prema stabilnom ulagačkom okruženju kao i smanjenje njezinih strateških ovisnosti;

(g) poticanje gospodarske integracije Moldove s jedinstvenim tržištem Unije, osobito putem povećanja trgovine i investicijskih tokova, i otpornih lanaca vrijednosti;

(h) bolja i održiva povezanost radi veće integracije s jedinstvenim tržištem Unije, u skladu s transeuropskim mrežama, u cilju jačanja dobrosusjedskih odnosa i međuljudskih kontakata;

(i) ubrzanje uključive i održive zelene tranzicije prema klimatskoj neutralnosti do 2050., u skladu s Pariškim sporazumom i zelenim planom, koja bi obuhvaćala sve gospodarske sektore, posebno energetiku, uključujući tranziciju prema dekarboniziranom, klimatski neutralnom i kružnom gospodarstvu otpornom na klimatske promjene, uz istodobno jamčenje da se u svim ulaganjima poštuje načelo „ne nanosi bitnu štetu”;

(j) promicanje digitalne transformacije i digitalnih vještina kao pokretača održivog razvoja i uključivog rasta;

(k) poticanje inovacija, istraživanja i suradnje između akademskih institucija i industrije kako bi se doprinijelo zelenoj i digitalnoj tranziciji, uz promicanje lokalnih industrija

s posebnim naglaskom na lokalnim mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima i *start-up* poduzećima;

(l) poticanje kvalitetnog obrazovanja, osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja na svim razinama, s posebnim naglaskom na mladima, uključujući rješavanje problema nezaposlenosti mladih, sprečavanje odljeva mozgova i pomaganje ranjivim zajednicama, uključujući izbjeglice, te podupiranje politika zapošljavanja, uključujući radnička prava, u skladu s europskim stupom socijalnih prava, i borba protiv siromaštva.

Članak 4.

Opća načela

1. Potporom iz Instrumenta upravlja Komisija u skladu s ključnim načelima i ciljevima gospodarskih reformi iz Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Moldove i politike proširenja EU-a.

2. Suradnja u okviru Instrumenta temelji se na potrebama i promiče načela djelotvornosti razvoja, a to su preuzimanje odgovornosti Moldove za razvojne prioritete, usmjerenost na jasnu uvjetovanost i konkretne rezultate, uključiva partnerstva, transparentnost i uzajamna odgovornost. Ta se suradnja temelji na djelotvornoj i učinkovitoj raspodjeli i upotrebi resursa.

3. Pružanje makrofinancijske pomoći nije obuhvaćeno područjem primjene Instrumenta.

4. Potpora u okviru Instrumenta pruža se povrh potpore u okviru drugih programa i instrumenata Unije i komplementarna je toj potpori. Aktivnosti prihvatljive za financiranje na temelju ove Uredbe mogu primati potporu iz drugih programa i instrumenata Unije pod uvjetom da se tom potporom ne pokrivaju isti troškovi i da se zajamče odgovarajući nadzor i proračunska kontrola. Komisija osigurava komplementarnosti i sinergije između Instrumenta i drugih programa Unije kako bi se izbjeglo dupliciranje pomoći i dvostruko financiranje.

5. Kako bi promicale komplementarnost, dosljednost i učinkovitost njihova djelovanja, Komisija i države članice surađuju i nastoje izbjeći udvostručavanja te zajamčiti sinergije između pomoći na temelju ove Uredbe i drugih oblika pomoći, uključujući integrirane financijske pakete koji se sastoje od financiranja izvoza i razvoja koje pružaju Unija, države članice, treće zemlje, multilateralne i regionalne organizacije i subjekti, kao što su međunarodne organizacije i relevantne međunarodne financijske institucije, agencije i donatori izvan Unije, u skladu s utvrđenim načelima za jačanje operativne koordinacije u području vanjske pomoći, među ostalim na temelju poboljšane koordinacije s državama članicama na lokalnoj razini. Takva koordinacija na lokalnoj razini uključuje redovita i pravovremena savjetovanja i česte razmjene informacija tijekom provedbe Instrumenta.

6. Aktivnostima u okviru Instrumenta promiču se i dovode u prvi plan demokracija, ljudska prava i rodna ravnopravnost i postupno se usklađuju sa socijalnim, klimatskim i okolišnim standardima Unije, u prvi plan se dovode ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama i, ako je to primjenjivo, smanjenje rizika od katastrofa, zaštita okoliša i očuvanje bioraznolikosti, među ostalim, kada je to primjereno, provođenjem procjena učinka na okoliš, te se potiče

napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja, kako bi se promicala integrirana djelovanja kojima se na koherentan način mogu stvoriti posredne koristi i ispuniti višestruki ciljevi. U tim se aktivnostima izbjegava nastajanje neupotrebljive imovine, a aktivnosti se vode načelima „ne nanosi bitnu štetu” i „da se nikoga ne zapostavi” i pristupom uključivanja pitanja održivosti, na kojem se temelji europski zeleni plan. Najmanje 37 % bespovratne financijske potpore, uključujući rezervacije, za projekte ulaganja odobrene u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, trebalo bi biti namijenjeno ciljevima u području klime.

7. Moldova i Komisija moraju se pobrinuti da se tijekom pripreme programa reformi i provedbe Instrumenta uzimaju u obzir i promiču rodna ravnopravnost, rodno osviještena politika i integracija rodne perspektive. Moldova i Komisija moraju poduzeti odgovarajuće korake kako bi spriječile diskriminaciju na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije. Komisija izvješćuje o tim mjerama u kontekstu redovitog izvješćivanja u okviru akcijskih planova za rodnu ravnopravnost.

8. Instrumentom se ne podupiru aktivnosti ili mjere koje nisu u skladu s energetskim i klimatskim planovima Moldove, njezinim nacionalno utvrđenim doprinosom u okviru Pariškog sporazuma i ambicijom postizanja klimatske neutralnosti najkasnije do 2050. ili kojima se promiču ulaganja u fosilna goriva ili koje imaju znatne negativne učinke na okoliš, klimu ili bioraznolikost.

9. U skladu s načelom uključivog partnerstva Komisija nastoji osigurati, prema potrebi, demokratski nadzor u obliku savjetovanja moldavske vlade sa svojim parlamentom, kao i s relevantnim dionicima, uključujući lokalna i regionalna tijela, socijalne partnere i civilno društvo, uključujući ranjive skupine, izbjeglice, sve manjine i zajednice, ovisno o potrebi, kako bi im se omogućilo da sudjeluju u osmišljavanju i provedbi aktivnosti prihvatljivih za financiranje u okviru Instrumenta te povezanim procesima praćenja, nadzora i evaluacije, prema potrebi. Takvim savjetovanjem nastoji se uzeti u obzir pluralizam moldavskog društva.

10. Komisija u bliskoj suradnji s državama članicama i Moldovom osigurava provedbu obveza Unije usmjerenih na veću transparentnost i odgovornost u pružanju potpore, među ostalim promicanjem provedbe i jačanja sustava unutarnje kontrole i politika za borbu protiv prijevara. Komisija objavljuje informacije o opsegu potpore i njezinoj dodjeli putem tablice pokazatelja iz članka 24. Moldova objavljuje ažurirane podatke o krajnjim primateljima sredstava Unije za provedbu reformi i ulaganja u okviru Instrumenta, kako je opisano u članku 20.

Članak 5.

Preduvjeti za potporu Unije

1. Preduvjet za potporu iz Instrumenta jest da Moldova podržava i poštuje djelotvorne demokratske mehanizme, uključujući višestranački parlamentarni sustav, slobodne i poštene izbore, pluralizam medija, neovisno pravosuđe i vladavinu prava, te da jamči poštovanje svih obveza u pogledu ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina.

2. Komisija prati ispunjavanje preduvjeta utvrđenih u stavku 1. prije oslobađanja sredstava, uključujući pretfinanciranje, za Moldovu u okviru Instrumenta i tijekom cijelog razdoblja u kojem se pruža potpora u okviru Instrumenta, uzimajući u obzir politički okvir za proširenje. Komisija u postupku praćenja uzima u obzir i relevantne

preporuke međunarodnih tijela, kao što su Vijeće Europe i njegova Venecijanska komisija ili Ured za demokratske institucije i ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS).

3. Komisija može donijeti odluku u kojoj zaključuje da neki od preduvjeta iz stavka 1. ovog članka nisu ispunjeni i, konkretno, uskratiti oslobađanje sredstava iz članka 19., neovisno o ispunjenju uvjeta plaćanja iz članka 10.

POGLAVLJE II.

Financiranje i provedba

Članak 6.

Provedba

1. Za Instrument će se koristiti sredstva iz Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa u iznosu od 420 milijuna EUR i maksimalno 1500 milijuna EUR u zajmovima. Iznos namijenjen za zajmove ne čini dio iznosa Jamstva za vanjsko djelovanje u smislu članka 31. stavka 4. Uredbe (EU) 2021/947.

2. Bespovratna financijska potpora financirat će se od 1. siječnja 2025. do 31. prosinca 2027. iz omotnice dodijeljene geografskom programu za susjedstvo na temelju članka 6. stavka 2. točke (a) Uredbe (EU) 2021/947. Tim bi iznosom trebalo pokriti rezervacije za zajmove u iznosu od 135 milijuna EUR, potporu koju Unija pruža projektima odobrenima u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, kako je navedeno u članku 18. stavku 2., i dodatnu potporu, uključujući potporu organizacijama civilnog društva i tehničku pomoć. Financiranje se provodi u skladu s Uredbom (EU) 2021/947.

   Odluke o oslobađanju sredstava iz članka 19. stavka 3. za potporu u obliku zajmova donose se u razdoblju od 1. siječnja 2025. do 30. lipnja 2029.

3. Isplatom pomoći Unije upravlja Komisija u skladu s ključnim načelima i ciljevima reformi iz programa reformi. Sva sredstva, osim dodatne potpore iz stavka 2. i sredstava iz stavka 5., dodjeljuju se u obrocima koji se isplaćuju dvaput godišnje na temelju provedbe potrebnih reformi u utvrđenim rokovima kako je dogovoreno u programu reformi i Provedbenoj odluci Komisije.

4. Moldova bi trebala najmanje 25 % komponente zajma koji joj je dodijeljen staviti na raspolaganje projektima ulaganja odobrenima u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, jedne od regionalnih platformi za ulaganja iz članka 32. Uredbe (EU) 2021/947. U sporazumu o Instrumentu iz članka 8. navode se pojedinosti te obveze i detaljna pravila i načela za provedbu. U slučaju neispunjavanje te obveze dolazi do suspenzije daljnjih operacija u okviru Instrumenta i povrata navedenih iznosa od Moldove, kako je navedeno u članku 19.

5. Do 1 % nepovratne potpore iz stavka 2. može se upotrijebiti za tehničku i administrativnu pomoć za provedbu Instrumenta, kao što su procjene učinka, pripremna djelovanja, aktivnosti praćenja, kontrole, revizije i evaluacije, koje su potrebne za upravljanje Instrumentom i ostvarivanje njegovih ciljeva, posebno za studije, sastanke stručnjaka, osposobljavanja, savjetovanja s moldavskim vlastima, konferencije, savjetovanja s dionicima, uključujući lokalne i regionalne vlasti i

organizacije civilnog društva, aktivnosti informiranja i komunikacije, među ostalim uključive mjere informiranja i institucijsko priopćavanje političkih prioriteta Unije, u mjeri u kojoj su povezani s ciljevima ove Uredbe, troškove povezane s informatičkim mrežama, posebno za obradu i razmjenu informacija, korporativne alate informacijske tehnologije, kao i druge troškove administrativne i koordinacijske pomoći za potrebe Instrumenta u sjedištu i delegaciji Unije. Troškovi mogu obuhvaćati i troškove aktivnosti kojima se podupire transparentnost i drugih aktivnosti, kao što su kontrola kvalitete i praćenje projekata ili programa na terenu, kao i troškove istorazinskih savjetovanja i stručnjaka za ocjenu i provedbu reformi i ulaganja.

Članak 7.

Pravila o prihvatljivosti osoba i subjekata, o podrijetlu robe i materijala te o ograničenjima u okviru Instrumenta

1. Odstupajući od članka 28. Uredbe (EU) 2021/947, sudjelovanje u postupcima javne nabave i dodjele bespovratnih sredstava za aktivnosti koje se financiraju na temelju Instrumenta otvoreno je za međunarodne i regionalne organizacije i sve fizičke osobe koje su državljani ili pravne osobe koje imaju stvarni poslovni nastan u:

   (a) državama članicama, Moldovi, zemljama kandidatkinjama i ugovornim strankama Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru;

   (b) zemljama koje Moldovi pružaju razinu potpore koja je usporediva s onom koju pruža Unija s obzirom na veličinu njihova gospodarstva i kojima je Komisija omogućila recipročan pristup vanjskoj pomoći za Moldovu.

2. Recipročni pristup iz stavka 1. točke (b) može se odobriti na ograničeno razdoblje od najmanje godinu dana ako neka zemlja subjekte iz Unije i iz zemalja koje su prihvatljive u okviru Instrumenta smatra prihvatljivima na ravnopravnoj osnovi.

   Komisija odlučuje o odobravanju recipročnog pristupa nakon savjetovanja s Moldovom.

3. Sva roba i materijali koji se financiraju i nabavljaju u okviru Instrumenta moraju potjecati iz bilo koje zemlje iz stavka 1. točaka (a) i (b), osim ako se ta roba i materijali ne mogu nabavljati pod razumnim uvjetima ni u jednoj od tih zemalja. Uz to se primjenjuju pravila o ograničenjima utvrđena u stavku 6.

4. Pravila o prihvatljivosti iz ovog članka ne primjenjuju se na fizičke osobe koje je zaposlio prihvatljivi ugovaratelj ili, ako je primjenjivo, podugovaratelj, ili su na drugi način zakonito ugovorno vezane uz takvog ugovaratelja ili podugovaratelja, niti su ograničena u pogledu državljanstva, osim ako se ograničenja u pogledu državljanstva temelje na pravilima iz stavka 6.

5. Na djelovanja koja sufinancira subjekt ili se provode uz izravno ili neizravno upravljanje sa subjektima iz članka 62. stavka 1. točke (c) Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 primjenjuju se i pravila koja se primjenjuju na te subjekte uz pravila utvrđena na temelju ovog članka, uključujući, prema potrebi, ograničenja predviđena stavkom 6. ovog članka i propisno uzeta u obzir u sporazumima o financiranju i ugovornim dokumentima potpisanima s tim subjektima.

6. Pravila o prihvatljivosti i pravila o podrijetlu robe i materijala iz stavaka 1. i 3. te pravila o državljanstvu fizičkih osoba iz stavka 4. mogu se ograničiti s obzirom na državljanstvo, zemljopisnu lokaciju ili prirodu pravnih subjekata koji sudjeluju u

postupcima dodjele, kao i s obzirom na zemljopisno podrijetlo robe i materijala, u sljedećim slučajevima:

(a) takva su ograničenja potrebna zbog posebne prirode ili ciljeva aktivnosti ili određenog postupka dodjele ili su ta ograničenja potrebna za djelotvornu provedbu aktivnosti;

(b) aktivnost ili određeni postupci dodjele utječu na sigurnost ili javni poredak, posebno u pogledu strateške imovine i interesa Unije, država članica ili Moldove, uključujući sigurnost, otpornost i zaštitu cjelovitosti digitalne infrastrukture, uključujući infrastrukturu 5G mreže, komunikacijskih i informacijskih sustava i povezanih lanaca opskrbe.

7. Podnositelji zahtjeva i kandidati iz zemalja koje nisu prihvatljive mogu se smatrati prihvatljivima u hitnim slučajevima ili u slučaju nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili područja, ili u drugim valjano opravdanim slučajevima u kojima bi primjena pravila o prihvatljivosti onemogućila ili izuzetno otežala provedbu aktivnosti.

8. U okviru Unijinih mjera ograničavanja donesenih na temelju članka 29. UEU-a i članka 215. UFEU-a, pravnim osobama, subjektima ili tijelima na koje se primjenjuju Unijine mjere ograničavanja, ili za njihovu korist, ne smiju se izravno ni neizravno staviti na raspolaganje nikakva financijska ili ekonomska sredstva. Takve osobe i subjekti te subjekti u njihovu vlasništvu ili pod njihovom kontrolom ne smiju primati izravnu ili neizravnu potporu iz Instrumenta, među ostalim kao neizravni vlasnici, podugovaratelji u lancu opskrbe ili krajnji korisnici.

Članak 8.

Sporazum o Instrumentu

1. Komisija za potrebe provedbe ove Uredbe s Moldovom sklapa sporazum o Instrumentu u kojem se utvrđuju obveze i uvjeti za isplatu sredstava.

2. Sporazum o Instrumentu dopunjuje se sporazumom o zajmu u skladu s člankom 15. u kojem se utvrđuju posebne odredbe za upravljanje i provedbu financiranja koje se pruža u obliku zajmova. Sporazum o Instrumentu, uključujući svu povezanu dokumentaciju, istodobno se i bez odgode stavlja na raspolaganje Europskom parlamentu i Vijeću na zahtjev.

3. Financijska sredstva dodjeljuju se Moldovi tek nakon stupanja na snagu sporazuma o Instrumentu i sporazuma o zajmu.

4. Sporazumom o Instrumentu i sporazumom o zajmu sklopljenim s Moldovom osigurava se ispunjavanje obveza utvrđenih u članku 129. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.

5. U sporazumu o Instrumentu utvrđuju se neophodne detaljne odredbe koje se odnose na:

(a) odlučnost Moldove da znatno napreduje u smjeru robusnog pravnog okvira za borbu protiv prijevara i uspostavi učinkovitije i djelotvornije sustave kontrole, uključujući odgovarajuće mehanizme za zaštitu zviždača te odgovarajuće mehanizme i mjere za učinkovito sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prijevara, korupcije i sukoba interesa, kao i da intenzivira borbu protiv pranja novca, organiziranog kriminala, zlouporabe javnih sredstava,

financiranja terorizma, izbjegavanja plaćanja poreza, poreznih prijevara ili utaje poreza te drugih nezakonitih aktivnosti koje utječu na sredstva dodijeljena u okviru Instrumenta;

(b) pravila o oslobađanju, zadržavanju i smanjenju sredstava u skladu s člankom 19.;

(c) detaljna pravila i obvezu Moldove da osigura dio ukupnog iznosa zajma za projekte odobrene u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, u skladu s člankom 6. stavkom 4.;

(d) aktivnosti povezane s upravljanjem, kontrolom, nadzorom, praćenjem, evaluacijom, izvješćivanjem i revizijom te sa sistemskim revizijama, istragama, mjerama za borbu protiv prijevara i suradnjom;

(e) pravila o izvješćivanju Komisije o tome jesu li i kako su ispunjeni uvjeti plaćanja iz članka 10.;

(f) pravila o porezima, pristojbama i davanjima u skladu s člankom 27. stavcima 9. i 10. Uredbe (EU) 2021/947;

(g) mjere za učinkovito sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prijevara, korupcije i sukoba interesa, te obvezu da osobe ili subjekti koji izvršavaju sredstva Unije u okviru Uredbe bez odgode obavijeste Komisiju, OLAF i, prema potrebi, EPPO o potencijalnim ili stvarnim slučajevima nepravilnosti, prijevare, korupcije i sukoba interesa i drugim nezakonitim aktivnostima koje utječu na sredstva koja se pružaju u okviru Instrumenta te o daljnjem postupanju u vezi s njima;

(h) obveze iz članaka 21. i 22., uključujući precizna pravila i vremenski okvir u skladu s kojima Moldova prikuplja podatke, a Komisija, OLAF, Revizorski sud i, ako je primjenjivo, EPPO ostvaruju pristup tim podacima;

(i) postupak kojim se osigurava da su zahtjevi za isplatu potpore u obliku zajma unutar okvira raspoloživog iznosa za zajmove, u skladu s člankom 6. stavkom 1.;

(j) pravo Komisije da u slučaju nepravilnosti, prijevare, korupcije i sukoba interesa koji utječu na financijske interese Unije i koje Moldova nije ispravila, u slučaju poništenja kvalitativnih ili kvantitativnih koraka ili u slučaju teškog kršenja obveze predviđene sporazumom o Instrumentu proporcionalno umanji potporu koja se pruža na temelju Uredbe i osigura povrat svih iznosa iz članka 6. stavka 1. potrošenih za ispunjavanje ciljeva Uredbe ili da zatraži prijevremenu otplatu zajma;

(k) pravila i načine u skladu s kojima Moldova mora izvješćivati za svrhu praćenja provedbe Instrumenta i ocjene ostvarivanja ciljeva iz članka 3.;

(l) obvezu Moldove da Komisiji elektroničkim putem dostavlja podatke iz članka 20.

POGLAVLJE III.

Program reformi

Članak 9.

Podnošenje programa reformi

1. Kako bi primila bilo kakvu potporu na temelju ove Uredbe, Moldova Komisiji podnosi program reformi za razdoblje 2025. – 2027., koji se temelji na ključnim načelima i ciljevima socioekonomskih i temeljnih reformi utvrđenih u Sporazumu o pridruživanju između EU-a i Moldove, dogovorenom u okviru europske politike susjedstva, i okviru politike proširenja.

2. Program reformi pruža sveobuhvatan okvir za postizanje općih i specifičnih ciljeva iz članka 3. i u njemu se utvrđuju reforme koje Moldova treba provesti, kao i područja ulaganja. Program reformi obuhvaća mjere za provedbu reformi putem sveobuhvatnog i usklađenog paketa. U područjima temeljnih aspekata procesa proširenja, uključujući vladavinu prava, borbu protiv korupcije, što uključuje korupciju na visokoj razini, temeljna prava i slobodu izražavanja, programi reformi odražavaju ocjene iz političkog okvira za proširenje.

3. Programi reformi moraju biti u skladu s najnovijim okvirom makroekonomske i fiskalne politike podnesenim Komisiji u kontekstu gospodarskog i financijskog dijaloga s Unijom.

4. Program reformi mora biti usklađen s prioritetima reformi utvrđenima u kontekstu pristupanja Moldove i drugim relevantnim dokumentima, nacionalno utvrđenim doprinosom u okviru Pariškog sporazuma i ambicijama za postizanje klimatske neutralnosti najkasnije do 2050. te ih podupirati.

5. Program reformi mora biti u skladu s općim načelima utvrđenima u članku 4.

6. Program reformi priprema se na uključiv i transparentan način, uz savjetovanje sa socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva.

7. Komisija poziva Moldovu da podnese svoj program reformi u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ove Uredbe. Komisija prosljeđuje program reformi Moldove Europskom parlamentu i Vijeću čim ga zaprimi.

Članak 10.

Načela za financiranje u okviru programa reformi

8. Uredbom se predviđa poticanje provedbe programa reformi uspostavom uvjeta plaćanja koji moraju biti ispoštovani za oslobađanje sredstava. Ti uvjeti plaćanja primjenjuju se na sredstva iz članka 6. stavka 1., uz iznimku dodatne potpore, uključujući potporu organizacijama civilnog društva i tehničku pomoć. Ti uvjeti plaćanja u obliku su mjerljivih kvalitativnih ili kvantitativnih koraka. Ti koraci odražavaju napredak u određenim socioekonomskim reformama te u temeljnim aspektima procesa proširenja u vezi s postizanjem ciljeva Instrumenta utvrđenih u članku 3., u skladu s političkim okvirom za proširenje.

9. Ispunjenje tih uvjeta plaćanja dovodi do potpunog ili djelomičnog oslobađanja sredstava, ovisno o tome u kojoj su mjeri ispunjeni.

10. Makrofinancijska stabilnost, dobro upravljanje javnim financijama, transparentnost i nadzor nad proračunom opći su uvjeti koji se moraju ispuniti da bi se dobila financijska sredstva.

Sredstvima u okviru Instrumenta ne podupiru se aktivnosti ili mjere kojima se podrivaju mirovni sporazumi u regiji.

Članak 11.

Sadržaj programa reformi

1. U programu reformi posebno se utvrđuju sljedeći elementi, koji moraju biti obrazloženi i potkrijepljeni dokazima:

(a) mjere koje predstavljaju dosljedan, sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor za postizanje ciljeva utvrđenih u članku 3., uključujući strukturne reforme, ulaganja i mjere za osiguravanje usklađenosti s preduvjetima iz članka 5., ako je potrebno;

(b) objašnjenje usklađenosti mjera s općim načelima iz članka 4. i zahtjevima, strategijama, planovima i programima iz članaka 4. i 10.;

(c) objašnjenje načina na koji se očekuje da će se mjerama dodatno ojačati temeljni aspekti procesa proširenja iz članka 3. stavka 2. točke (n), uključujući vladavinu prava, temeljna prava i borbu protiv korupcije;

(d) okvirni popis projekata i programa ulaganja namijenjen za raspravu i odobrenje u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu, uključujući odgovarajuće ukupne opsege ulaganja i predviđene rokove za provedbu;

(e) objašnjenje razmjera očekivanog doprinosa mjera klimatskim i okolišnim ciljevima i njihove usklađenosti s načelom „ne nanosi bitnu štetu”;

(f) objašnjenje razmjera očekivanog doprinosa mjera digitalnoj transformaciji;

(g) objašnjenje razmjera očekivanog doprinosa mjera obrazovanju, osposobljavanju, zapošljavanju i socijalnim ciljevima;

(h) objašnjenje razmjera očekivanog doprinosa mjera rodnoj ravnopravnosti i jačanju položaja žena i djevojčica te promicanju njihovih prava;

(i) okvirni raspored reformi i ulaganja te predviđeni uvjeti plaćanja koji se moraju ispuniti za oslobađanje sredstava, definirani u obliku mjerljivih kvalitativnih i kvantitativnih koraka koje se planira provesti najkasnije do 31. prosinca 2027.;

(j) objašnjenje načina na koji će mjere doprinijeti postupnom i kontinuiranom usklađivanju sa ZVSP-om, uključujući Unijine mjere ograničavanja;

(k) mehanizmi za djelotvorno praćenje, izvješćivanje i evaluaciju programa reformi od strane Moldove, uključujući predložene mjerljive kvalitativne i kvantitativne korake i relevantne pokazatelje utvrđene u stavku 2.;

(l) opis sustava Moldove za djelotvorno sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prijevara, korupcije, uključujući korupciju na visokoj razini, i sukoba interesa te za provedbu pravila za kontrolu državnih potpora, kao i predloženih mjera za ispravljanje postojećih nedostataka u prvim godinama provedbe programa reformi;

(m) za pripremu i, ako je primjenjivo, provedbu programa reformi, sažetak postupka savjetovanja, provedenog u skladu s pravnim okvirom Moldove, s relevantnim dionicima, uključujući moldavski parlament, lokalne i regionalne vlasti i predstavnička tijela, socijalne partnere i organizacije civilnog društva, te način na koji se u programu reformi odražava doprinos tih dionika;

(n) plan komunikacije i vidljivosti programa reformi za stanovništvo Moldove;

(o) sve druge relevantne informacije.

2. Program reformi temelji se na rezultatima i uključuje pokazatelje za ocjenu napretka u ostvarivanju općih i specifičnih ciljeva utvrđenih u članku 3. Ti se pokazatelji temelje, ako je to primjereno i relevantno, na međunarodno dogovorenim pokazateljima i onima koji su već dostupni u vezi s politikama Moldove. Pokazatelji moraju, u mjeri u kojoj je to moguće, biti usklađeni i s ključnim pokazateljima uspješnosti uključenima u Provedbenu odluku Komisije o odobravanju programa reformi za zapadni Balkan na temelju Uredbe (EU) 2024/1449 i u Okvir za mjerenje rezultata fonda EFOR+.

Članak 12.

Komisijina ocjena programa reformi

1. Komisija bez nepotrebne odgode ocjenjuje relevantnost, sveobuhvatnost i primjerenost programa reformi Moldove ili, ako je primjenjivo, svih izmjena tog programa. Pri provedbi svoje ocjene Komisija blisko surađuje s Moldovom te može iznijeti primjedbe, zatražiti dodatne informacije ili od Moldove zatražiti da preispita ili izmijeni svoj program reformi.

2. U pogledu cilja utvrđenog u članku 11. stavku 1. točki (j) ove Uredbe, Komisija u skladu s Odlukom 2010/427/EU na odgovarajući način uzima u obzir ulogu i doprinos ESVD-a.

3. Pri ocjeni programa reformi Komisija uzima u obzir relevantne dostupne analitičke informacije o Moldovi, uključujući njezinu makroekonomsku situaciju i održivost duga, obrazloženje i elemente koje je Moldova dostavila u skladu s člankom 13. te sve ostale relevantne informacije kao što su informacije iz članka 11.

4. U svojoj ocjeni Komisija posebno uzima u obzir sljedeće kriterije:

(a) predstavlja li program reformi relevantan, sveobuhvatan, dosljedan i primjereno uravnotežen odgovor za postizanje ciljeva utvrđenih u članku 3. i elemenata iz članka 11.;

(b) jesu li program reformi i njegove mjere usklađeni s načelima, strategijama, planovima i programima iz članaka 4. i 11.;

(c) može li se očekivati da će se programom reformi ubrzati napredak prema premošćivanju socioekonomskih razlika između Moldove i Unije, čime će se poboljšati njezin gospodarski i socijalni razvoj te razvoj zaštite okoliša i poduprijeti konvergencija sa standardima Unije, smanjiti nejednakosti i ojačati socijalna kohezija;

(d) može li se očekivati da će se programom reformi dodatno ojačati temeljni aspekti procesa proširenja iz članka 3. stavka 2. točke (a);

(e) može li se očekivati da će se programom reformi ubrzati tranzicija Moldove prema održivom, klimatski neutralnom i uključivom gospodarstvu otpornom na klimatske promjene putem poboljšanja povezanosti, napretka u dvostrukoj zelenoj i digitalnoj tranziciji, uključujući bioraznolikost, smanjenja strateških ovisnosti te poticanja istraživanja i inovacija, poboljšavanja obrazovanja, osposobljavanja, zapošljavanja i vještina te jačanje šireg tržišta rada, s posebnim naglaskom na mladima;

(f) jesu li mjere programa reformi usklađene s načelima „ne nanosi bitnu štetu” i „da se nikoga ne zapostavi”;

(g) jesu li u programu reformi na odgovarajući način obuhvaćeni potencijalni rizici u usklađivanju s preduvjetima i uvjetima plaćanja;

(h) jesu li uvjeti plaćanja koje je predložila Moldova primjereni i ambiciozni, u skladu s političkim okvirom za proširenje te dovoljno smisleni i jasni kako bi se omogućilo odgovarajuće oslobađanje sredstava u slučaju njihova ispunjenja te jesu li predloženi pokazatelji za izvješćivanje primjereni i dostatni za praćenje napretka u ostvarivanju općih ciljeva i izvješćivanje o njemu;

(i) očekuje li se da će se aranžmanima koje je predložila Moldova djelotvorno sprečavati, otkrivati i ispravljati nepravilnosti, prijevare, korupcija i sukobi interesa, organizirani kriminal i pranje novca, kao i učinkovito istraživati i kazneno goniti kaznena djela kojima su zahvaćena sredstva u okviru Instrumenta;

(j) odražava li program reformi doprinos relevantnih dionika, uključujući moldavski parlament, lokalna i regionalna predstavnička i upravljačka tijela, socijalne partnere i organizacije civilnog društva.

5. Za potrebe ocjene programa reformi koje dostavi Moldova Komisiji mogu pomagati neovisni stručnjaci.

Članak 13.

Provedbena odluka Komisije

1. 1. U slučaju pozitivne ocjene Komisija provedbenom odlukom odobrava program reformi koji je podnijela Moldova, u skladu s člankom 12. ili, ako je primjenjivo, izmjene programa podnesene u skladu s člankom 14. Odredbe članka 25. stavka 2. primjenjuju se na donošenje te provedbene odluke.

2. U provedbenoj odluci Komisije iz stavka 1. utvrđuju se reforme koje Moldova treba provesti, područja ulaganja koja će primiti potporu i uvjeti plaćanja koji proizlaze iz programa reformi, uključujući okvirni raspored.

3. Provedbenom odlukom Komisije iz stavka 1. utvrđuju se i:

(a) okvirni iznos ukupnih sredstava dostupnih Moldovi ako ispuni uvjete plaćanja u skladu s člankom 10. stavkom 1. i planirani obroci koji će se isplatiti, uključujući pretfinanciranje, strukturirano u skladu s člankom 11., nakon što Moldova na zadovoljavajući način ispuni relevantne uvjete plaćanja u obliku kvalitativnih i kvantitativnih koraka utvrđenih u vezi s provedbom programa reformi;

(b) raščlamba financiranja po obroku između potpore u obliku zajma i bespovratne potpore;

(c) rok do kojeg se moraju ispuniti konačni uvjeti plaćanja za reforme;

(d) aranžmani i vremenski raspored za praćenje i provedbu programa reformi te izvješćivanje, uključujući, ako je to primjereno, s pomoću demokratskog nadzora iz članka 4. te, ako je to relevantno, mjere potrebne za usklađivanje s člankom 23.;

(e) pokazatelji iz članka 11. stavka 2. za procjenu napretka u ostvarivanju općih i specifičnih ciljeva utvrđenih u članku 3.

Članak 14.

Izmjene programa reformi

1. Ako zbog objektivnih okolnosti više ne može djelomično ili u cijelosti ostvariti program reformi, uključujući relevantne uvjete plaćanja, Moldova može predložiti izmijenjeni program reformi. U tom slučaju može Komisiji podnijeti obrazloženi zahtjev za izmjenu njezine provedbene odluke iz članka 13. stavka 1.

2. Komisija može izmijeniti provedbenu odluku, posebno kako bi se uzela u obzir promjena raspoloživih iznosa u skladu s načelima iz članka 19.

3. Ako Komisija smatra da je na temelju razloga koje je navela Moldova opravdano izmijeniti njezin program reformi, Komisija ocjenjuje izmijenjeni program reformi u skladu s člankom 12. i može, bez nepotrebne odgode, izmijeniti provedbenu odluku iz članka 13. stavka 1.

4. U izmjeni Komisija može prihvatiti rokove za produljenje uvjeta plaćanja do i uključujući 31. prosinca 2028.

Članak 15.

Sporazum o zajmu, operacije uzimanja i davanja zajmova

1. Za potrebe financiranja potpore iz Instrumenta u obliku zajmova, Komisija je ovlaštena, u ime Unije, pozajmiti potrebna sredstva na tržištima kapitala ili od financijskih institucija u skladu s člankom 224. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.

2. Komisija sklapa sporazum o zajmu s Moldovom. U sporazumu o zajmu utvrđuju se maksimalni iznos zajma, razdoblje dostupnosti i detaljni uvjeti potpore u okviru Instrumenta u obliku zajmova. Zajmovi traju najviše 40 godina od datuma potpisivanja sporazuma o zajmu. Sporazum o zajmu sadržava iznos pretfinanciranja i pravila o poravnanju pretfinanciranja.

   Dodatno uz članak 220. stavak 5. Financijske uredbe i odstupajući od njega, sporazum o zajmu sadržava iznos pretfinanciranja i pravila o poravnanju pretfinanciranja.

3. Sporazum o zajmu dostupan je, na zahtjev, Europskom parlamentu i Vijeću.

Članak 16.

Izdvajanje rezervacija

1. Izdvajanje rezervacija za zajmove utvrđuje se po stopi od 9 % iz omotnice dodijeljene geografskom programu za susjedstvo u skladu s člankom 6. stavkom 2. točkom (a) Uredbe (EU) 2021/947 i upotrebljava se kao dio rezervacija za pokrivanje sličnih rizika.

2. Odstupajući od članka 211. stavka 2. posljednje rečenice Financijske uredbe, rezervacije se isplaćuju progresivno i u cijelosti najkasnije nakon isplate zajmova u cijelosti.

3. Stope rezervacija preispituju se barem svake tri godine od datuma početka primjene ove Uredbe u skladu s postupkom predviđenim u članku 31. stavku 5. četvrtom podstavku Uredbe (EU) 2021/947.

Članak 17.

Pretfinanciranje

1. Nakon podnošenja programa reformi Komisiji Moldova može zatražiti oslobađanje pretfinanciranja u iznosu do 7 % od ukupnog iznosa predviđenog u okviru Instrumenta u skladu s člankom 6. stavkom 1., nakon odbitka dodatne potpore, uključujući potporu organizacijama civilnog društva i tehničku potporu, kao i rezervacija za zajmove.

2. Komisija može osloboditi zatraženo pretfinanciranje nakon donošenja provedbene odluke iz članka 13. i stupanja na snagu sporazuma o Instrumentu iz članka 8. i sporazuma o zajmu iz članka 15. Sredstva se oslobađaju u skladu s prvom rečenicom članka 19. stavka 3. i podložno poštovanju preduvjeta utvrđenih u članku 5.

3. Komisija odlučuje o vremenskom okviru za isplatu pretfinanciranja, koje se može isplatiti u jednom ili više obroka.

Članak 18.

Provedba projekata ulaganja u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu

1. Kako bi se iskoristila financijska potpora Unije za privlačenje dodatnih ulaganja, ulaganja kojima se podupire program reformi provode se u suradnji s međunarodnim financijskim institucijama u obliku projekata ulaganja odobrenih u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu.

2. Nakon ispunjenja uvjeta plaćanja Komisija će donijeti odluku kojom se odobrava oslobađanje sredstava, kako je navedeno u članku 19. stavku 3. Tom se odlukom, u skladu s člankom 6. stavkom 1., utvrđuje iznos sredstava koji treba staviti na raspolaganje u obliku bespovratne potpore koju Unija pruža za projekte odobrene u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu te iznos financijske pomoći koja se dodjeljuje kao potpora u obliku zajma koji se treba isplatiti Moldovi. U toj se odluci, u skladu s omjerom utvrđenim u sporazumu o Instrumentu kako je navedeno u članku 8. stavku 5. točki (c), utvrđuje i udio te potpore u obliku zajma koji Moldova treba staviti na raspolaganje za sufinanciranje projekata odobrenih u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu.

Članak 19.

Ocjena ispunjavanja uvjeta plaćanja, zadržavanje i preraspodjela sredstava, pravila o plaćanjima

1. Moldova dvaput godišnje podnosi propisno obrazložen zahtjev za oslobađanje sredstava najkasnije dva mjeseca nakon roka iz Provedbene odluke Komisije u vezi s ispunjenim uvjetima plaćanja povezanima s kvantitativnim i kvalitativnim koracima, kako je utvrđeno u programu reformi.

2. Komisija bez nepotrebne odgode procjenjuje je li Moldova ispunila preduvjete utvrđene u članku 5. i načela za financiranje iz članka 10. stavka 3. te je li u zadovoljavajućoj mjeri ispunila uvjete plaćanja utvrđene u provedbenoj odluci Komisije iz članka 13. Ako Komisija utvrdi da Moldova više ne ispunjava uvjete plaćanja na temelju kojih je prethodno izvršila uplate, smanjit će buduće isplate za odgovarajući iznos. Komisiji mogu pomagati stručnjaci, uključujući stručnjake iz država članica. Ako zahtjev za oslobađanje sredstava ili zahtjev za plaćanje uključuje korak povezan s poglavljem 32. iz članka 19. stavka 2., Komisija ne može donijeti odluku o odobravanju oslobađanja sredstava osim ako takav korak pozitivno ocijeni.

3. Ako Komisija pozitivno ocijeni zadovoljavajuće ispunjavanje svih primjenjivih uvjeta, bez nepotrebne odgode donosi odluku kojom se odobrava oslobađanje sredstava koja odgovaraju tim uvjetima. U pogledu tih iznosa odluka se smatra uvjetom iz članka 10.

4. Ako Komisija negativno ocijeni ispunjenost bilo kojeg od uvjeta prema vremenskom rasporedu, oslobađanje sredstava koja odgovaraju tim uvjetima zadržava se. Zadržani iznosi oslobađa se tek nakon što Moldova u okviru naknadnog zahtjeva za oslobađanje sredstava propisno obrazloži da je poduzela potrebne mjere za zadovoljavajuće ispunjenje odgovarajućih uvjeta.

5. Ako Komisija zaključi da Moldova nije poduzela potrebne mjere u roku od 12 mjeseci od početne negativne ocjene iz stavka 4., Komisija smanjuje iznos bespovratne financijske potpore i zajma razmjerno dijelu koji odgovara relevantnim uvjetima plaćanja. Tijekom prve godine provedbe primjenjuje se rok od 24 mjeseca, izračunan na temelju početne negativne ocjene iz stavka 4. Moldova može iznijeti svoje primjedbe u roku od dva mjeseca od dana kad joj Komisija priopći svoje zaključke.

6. Svaki iznos koji odgovara uvjetima plaćanja koji nisu ispunjeni do 31. prosinca 2028. više nije plativ Moldovi i po potrebi se opoziva se ili poništava iz raspoloživog iznosa potpore u obliku zajma.

7. Komisija može smanjiti iznos bespovratne financijske potpore i od Moldove osigurati povrat, među ostalim prijebojem, svih iznosa potrošenih za postizanje ciljeva Instrumenta ili smanjiti iznos zajma koji se treba isplatiti Moldovi ili zahtijevati prijevremenu otplatu zajma u skladu sa sporazumom o zajmu u slučaju nepropisno isplaćenih sredstava, utvrđenih slučajeva ili ozbiljne zabrinutosti u vezi s nepravilnostima, prijevarom, korupcijom i sukobima interesa koji utječu na financijske interese Unije koje Moldova nije ispravila ili poništenja kvalitativnih ili kvantitativnih koraka ili u slučajevima u kojima se nakon plaćanja utvrdi da koraci nisu u zadovoljavajućoj mjeri ispunjeni ili da je došlo do teškog kršenja obveze koja proizlazi iz sporazuma o Instrumentu ili sporazuma o zajmu, među ostalim na temelju informacija koje je dostavio OLAF ili izvješća Revizorskog suda. Komisija obavješćuje Europski parlament i Vijeće prije donošenja odluke o takvom smanjenju.

8. Odstupajući od članka 116. stavka 2. Financijske uredbe, rok za plaćanje iz članka 116. stavka 1. točke (a) te uredbe počinje teći od datuma priopćenja odluke o odobravanju isplate Moldovi na temelju stavka 3. ovog članka.

9. Članak 116. stavak 5. Financijske uredbe ne primjenjuje se na plaćanja izvršena kao financijska pomoć, usmjerena izravno u riznicu Moldove na temelju ovog članka i članka 23. ove Uredbe.

10. Isplata bespovratne financijske potpore i zajmova iz ovog članka mora biti usklađena s proračunskim izdvajanjima, kako je utvrđeno u godišnjem proračunskom postupku, te ovisi o raspoloživim sredstvima. Sredstva se isplaćuju u obrocima. Obrok se može isplatiti u jednoj ili više tranši.

11. Iznosi se isplaćuju na temelju odluke iz stavka 3. u skladu sa sporazumom o zajmu.

12. Bilo koji iznos potpore isplaćuje se pod uvjetom da Moldova podnese zahtjev za plaćanje u obliku utvrđenom u sporazumu o zajmu i mora biti u skladu s odredbama utvrđenima u sporazumu o Instrumentu. To se ne primjenjuje na isplatu pretfinanciranja.

Članak 20.

Transparentnost u pogledu osoba i subjekata koji primaju financijska sredstva za provedbu programa reformi

1. Moldova objavljuje ažurirane podatke o krajnjim primateljima koji primaju iznose financijskih sredstava koji kumulativno premašuju protuvrijednost od 50 000 EUR tijekom trogodišnjeg razdoblja za provedbu reformi i ulaganja u okviru Instrumenta.

2. Za krajnje primatelje iz stavka 1. sljedeće informacije objavljuju se u strojno čitljivom formatu na internetskoj stranici, poredane po ukupnim primljenim sredstvima, pri čemu se poštuju zahtjevi u pogledu povjerljivosti i sigurnosti, a posebno zaštite osobnih podataka:

   (a) u slučaju pravnih osoba, puni pravni naziv primatelja i identifikacijski broj za PDV ili porezni identifikacijski broj, ako je dostupan, ili druga jedinstvena identifikacijska oznaka utvrđena u pravnim propisima primjenjivima na pravnu osobu;

   (b) u slučaju fizičkih osoba, ime i prezime odnosno imena i prezimena primatelja;

   (c) iznos koji je primatelj primio te reforme i ulaganja u okviru instrumenta za Moldovu čijoj provedbi dotični iznos doprinosi.

3. Informacije iz stavka 2. ne objavljuju se ako bi njihovo otkrivanje moglo ugroziti prava i slobode krajnjih primatelja ili ozbiljno naštetiti njihovim komercijalnim interesima. Navedene informacije stavljaju se na raspolaganje Komisiji.

4. Moldova je dužna najmanje jedanput godišnje Komisiji elektroničkim putem dostaviti podatke o krajnjim primateljima iz stavka 1. ovog članka u strojno čitljivom formatu koji treba utvrditi u sporazumu o Instrumentu, kako je navedeno u članku 8. stavku 5. točki (l).

POGLAVLJE IV.

Zaštita financijskih interesa Unije

Članak 21.

Zaštita financijskih interesa Unije

1. Pri provedbi Instrumenta Komisija i Moldova poduzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi zaštitili financijske interese Unije, uzimajući u obzir načelo proporcionalnosti i posebne uvjete pod kojima će Instrument funkcionirati, preduvjete utvrđene u članku 5. stavku 1. i uvjete utvrđene u konkretnim sporazumima o Instrumentu, posebno u pogledu sprečavanja, otkrivanja i ispravljanja prijevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti, kao i istrage i progona kaznenih djela koja utječu na sredstva dodijeljena u okviru Instrumenta. Moldova se obvezuje na ostvarivanje napretka prema djelotvornim i učinkovitim sustavima upravljanja i kontrole te osigurava povrat pogrešno isplaćenih ili nepravilno upotrijebljenih iznosa.

2. U sporazumu o Instrumentu predviđaju se sljedeće obveze Moldove:

   (a) da redovito provjerava upotrebljavaju li se dodijeljena financijska sredstva u skladu s primjenjivim pravilima, posebno u pogledu sprečavanja, otkrivanja i ispravljanja prijevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti;

   (b) da štiti zviždače;

   (c) da poduzima odgovarajuće mjere za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prijevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti kao i da istražuje i progoni kaznena djela koja utječu na financijske interese Unije, otkriva i izbjegava dvostruko financiranje i poduzima pravne mjere za povrat zloupotrijebljenih sredstava, među ostalim u vezi sa svim mjerama za provedbu reformi i programa ili projekata ulaganja u okviru programa reformi, i da bez odgode i ako je to primjenjivo, poduzima odgovarajuće mjere za obradu zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć EPPO-a i nadležnih tijela država članica u vezi s kaznenim djelima koja utječu na sredstva u okviru Instrumenta;

   (d) za potrebe stavka 1., a posebno za provjere upotrebe sredstava u vezi s provedbom reformi iz programa reformi, da osigura prikupljanje, u skladu s načelima Unije o zaštiti podataka i primjenjivim pravilima o zaštiti podataka, odgovarajućih podataka o osobama i subjektima koji primaju financijska sredstva, uključujući informacije o stvarnom vlasništvu, za provedbu mjera programa reformi u skladu s poglavljem III. i pristup tim podacima;

   (e) da izričito ovlasti Komisiju, OLAF, Revizorski sud i, prema potrebi, EPPO da izvršavaju svoje ovlasti kako je predviđeno u članku 129. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.

3. U sporazumu o Instrumentu predviđa se i pravo Komisije da proporcionalno umanji iznos bespovratne financijske potpore koja se pruža iz Instrumenta i od Moldove osigura povrat, među ostalim prijebojem, svih iznosa potrošenih za ispunjavanje ciljeva Instrumenta te umanji iznos bespovratne financijske potpore koja se pruža Korisniku ili zatraži prijevremenu otplatu zajma u skladu sa sporazumom o zajmu u slučaju nepropisno isplaćenih sredstava, utvrđenih slučajeva ili ozbiljne zabrinutosti u vezi s nepravilnostima, prijevarom, korupcijom i sukobima interesa koji utječu na financijske interese Unije koje Moldova nije ispravila ili ako se nakon plaćanja utvrdi da koraci nisu u zadovoljavajućoj mjeri ispunjeni ili da je došlo do teškog kršenja obveze koja proizlazi iz sporazuma o Instrumentu ili sporazuma o zajmu. Komisija pri odlučivanju o iznosu povrata i smanjenja ili o iznosu koji se mora prijevremeno otplatiti mora poštovati načelo proporcionalnosti i uzeti u obzir težinu nepravilnosti, prijevare, korupcije ili sukoba interesa koji utječe na financijske

interese Unije ili ozbiljnost kršenja obveze. Prije provedbe smanjenja ili traženja prijevremene otplate Moldovi se daje mogućnost da iznese svoja očitovanja.

4. Osobe i subjekti koji izvršavaju sredstva u okviru Instrumenta bez odgode izvješćuju Komisiju i OLAF o svim sumnjama na prijevaru, korupciju, sukobe interesa i nepravilnosti koji utječu na financijske interese Unije.

Članak 22.

Uloga unutarnjih sustava Moldove i njezinog revizijskog tijela

1. Za dio sredstava iz Instrumenta koji se stavlja na raspolaganje kao financijska pomoć Komisija se može oslanjati na revizijska tijela osnovana u Moldovi u svrhu kontrole javnih rashoda. Komisija se, po potrebi, oslanja i na dodatan demokratski nadzor iz članka 4. stavka 9.

2. U programu reformi u prvim godinama provedbe prednost se daje reformama koje su povezane s pregovaračkim poglavljem 32., posebno u smislu upravljanja javnim financijama, unutarnje kontrole i borbe protiv prijevara, zajedno s poglavljima 23. i 24., posebno kad je riječ o pravosuđu, korupciji i organiziranom kriminalu te poglavljem 8., posebno kad je riječ o kontroli državnih potpora.

3. Moldova mora bez odgode izvješćivati Komisiju o svim nepravilnostima, uključujući prijevare, koje su bile predmet prvog upravnog ili sudskog nalaza te je obavješćivati o tijeku upravnih i pravnih postupaka u vezi s tim nepravilnostima. Takvo izvješćivanje provodi se elektroničkim putem u Sustavu za upravljanje nepravilnostima koji je uspostavila Komisija.

4. Subjekti iz stavka 1. održavaju redoviti dijalog s Revizorskim sudom, OLAF-om i, po potrebi, EPPO-om.

5. Komisija može provesti detaljne preglede sustava izvršenja moldavskog proračuna na temelju procjene rizika i dijaloga s revizijskim tijelima te izdati preporuke za poboljšanje sustava.

6. Komisija može donijeti preporuke za Moldovu na temu svih slučajeva u kojima, prema njezinu mišljenju, nadležna tijela nisu poduzela potrebne korake za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prijevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti koji utječu ili postoji ozbiljan rizik da bi mogli utjecati na dobro financijsko upravljanje rashodima koji se financiraju u okviru Instrumenta te u svim slučajevima u kojima utvrdi nedostatke koji utječu na oblik i funkcioniranje sustava kontrole koji su uspostavila ta tijela. Moldova mora provesti takve preporuke ili obrazložiti zašto to nije učinila.

POGLAVLJE V.

PRAĆENJE, IZVJEŠĆIVANJE I EVALUACIJA

Članak 23.

Praćenje i izvješćivanje

1. Komisija prati provedbu Instrumenta i ocjenjuje ostvarivanje ciljeva utvrđenih u članku 3. Praćenje provedbe usmjereno je i proporcionalno aktivnostima koje se provode u okviru sporazuma o Instrumentu te se njime ne dovode u pitanje zahtjevi za izvješćivanje utvrđeni u Uredbi (EU) 2021/947. Očekuje se da pokazatelji iz članka 11. stavka 2. doprinesu Komisijinu praćenju Instrumenta.

2. U sporazumu o Instrumentu iz članka 8. utvrđuju se pravila i načini za izvješćivanje Komisije od strane Moldove za potrebe stavka 1. ovog članka.

3. Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi godišnje izvješće o napretku u postizanju ciljeva ove Uredbe. Godišnje izvješće mora biti dopunjeno prezentacijama o trenutačnom stanju provedbe Instrumenta dvaput godišnje.

4. Komisija podnosi godišnje izvješće iz stavka 3. Odboru iz članka 27 stavka 1.

5. Komisija izvješćuje o napretku u provedbi programa reformi za Moldovu u kontekstu tablice pokazatelja iz Uredbe (EU) 2024/1449.

Članak 24.

Tablica pokazatelja

6. Komisija izvješćuje o napretku u provedbi programa reformi u tablici pokazatelja iz Uredbe (EU) 2024/1449.

Članak 25.

Evaluacija Instrumenta

1. Nakon 31. prosinca 2027., a najkasnije do 31. prosinca 2031. Komisija provodi neovisnu *ex post* evaluaciju Uredbe. U toj *ex post* evaluaciji ocjenjuje se doprinos Unije postizanju ciljeva ove Uredbe.

2. U toj *ex post* evaluaciji primjenjuju se načela dobre prakse Odbora za razvojnu pomoć OECD-a, nastoji se utvrditi jesu li postignuti ciljevi te se daju preporuke radi poboljšanja budućih aktivnosti.

3. Komisija Europskom parlamentu, Vijeću i državama članicama dostavlja nalaze i zaključke *ex post* evaluacije zajedno sa svojim primjedbama i daljnjim mjerama. O *ex post* evaluaciji može se raspravljati na zahtjev Europskog parlamenta, Vijeća ili država članica. Rezultati se uzimaju u obzir pri pripremi budućih programa i aktivnosti i pri dodjeli sredstava. *Ex post* evaluacija i daljnje mjere javno su dostupne.

4. Komisija u odgovarajućoj mjeri uključuje sve relevantne dionike, uključujući Moldovu, socijalne partnere i organizacije civilnog društva, u postupak evaluacije financiranja sredstvima Unije na temelju ove Uredbe i može se, prema potrebi, odlučiti na provedbu zajedničkih evaluacija s državama članicama i drugim partnerima, uz uključenost Moldove.

Članak 26.

Izvješćivanje Moldove u kontekstu ekonomskog i financijskog dijaloga

1. Korisnik jedanput godišnje u kontekstu ekonomskog i financijskog dijaloga izvješćuje o napretku postignutom u ostvarivanju dijela programa reformi koji se odnosi na reforme.

POGLAVLJE VI.
ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 27.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor osnovan Uredbom (EU) 2021/947.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.
3. U pogledu provedbenih akata iz članka 13. stavka 1. i članka 14. stavka 2., ako odbor ne podnese mišljenje, Komisija ne donosi nacrt provedbenog akta i primjenjuje se članak 5. stavak 4. treći podstavak Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 28.

Informiranje, komunikacija i promidžba

1. Ne dovodeći u pitanje zahtjeve utvrđene u Uredbi (EU) 2021/947 Komisija se uključuje u komunikacijske aktivnosti kako bi osigurala vidljivost financiranja Unije za financijsku potporu predviđenu u programu reformi, među ostalim putem komunikacijskih aktivnosti koje provodi zajedno s Moldovom. Komisija osigurava da se potpora u okviru Instrumenta priopći i potvrdi u izjavi o financiranju. Djelovanja koje se financiraju u okviru Instrumenta provode se u skladu sa zahtjevima u pogledu komunikacije i vidljivosti u vezi s vanjskim djelovanjima koja se financiraju sredstvima Unije i u drugim relevantnim smjernicama.
2. Primatelj sredstava Unije dužan je aktivno priznati podrijetlo i osigurati vidljivost tih sredstava, uključujući, ako je to primjenjivo, isticanjem amblema Unije i odgovarajuće izjave o financiranju koja glasi „Financira Europska unija”, posebice pri promicanju djelovanja i njihovih rezultata, pružanjem koherentnih, djelotvornih i razmjernih ciljanih informacija različitoj publici, među ostalim medijima i javnosti.
3. Informiranje, komunikacija i promidžba osiguravaju se u pristupačnom formatu.

Članak 29.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

Za Europski parlament	*Za Vijeće*
Predsjednica	*Predsjednik*

IZVJEŠTAJ O FINANCIJSKIM I DIGITALNIM ASPEKTIMA ZAKONODAVNOG PRIJEDLOGA

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE 3
1.1. Naslov prijedloga/inicijative 3
1.2. Predmetna područja politike 3
1.3. Ciljevi 3
1.3.1. Opći ciljevi 3
1.3.2. Specifični ciljevi 3
1.3.3. Očekivani rezultati i učinak 3
1.3.4. Pokazatelji uspješnosti 3
1.4. Prijedlog/inicijativa odnosi se na: 4
1.5. Obrazloženje prijedloga/inicijative 4
1.5.1. Potrebe koje treba zadovoljiti kratkoročno ili dugoročno, uključujući detaljan vremenski okvir provedbe inicijative 4
1.5.2. Dodana vrijednost sudjelovanja EU-a (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ovog odjeljka „dodana vrijednost sudjelovanja EU-a" je vrijednost koja proizlazi iz djelovanja EU-a i dodatna je u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same. 4
1.5.3. Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava 4
1.5.4. Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima 5
1.5.5. Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele 5
1.6. Trajanje prijedloga/inicijative i njegova/njezina financijskog učinka 6
1.7. Planirani načini izvršenja proračuna 6
2. MJERE UPRAVLJANJA 8
2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja 8
2.2. Sustavi upravljanja i kontrole 8
2.2.1. Obrazloženje načina izvršenja proračuna, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole 8
2.2.2. Informacije o utvrđenim rizicima i sustavima unutarnje kontrole uspostavljenima za njihovo smanjenje 8
2.2.3. Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrola i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju) 8
2.3. Mjere za sprečavanje prijevara i nepravilnosti 9
3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE 10

3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak ..... 10.
3.2. Procijenjeni financijski učinak prijedloga na odobrena sredstva 12
3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na odobrena sredstva za poslovanje 12
3.2.1.1. Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna 12
3.2.1.2. Odobrena sredstva iz vanjskih namjenskih prihoda 17
3.2.2. Procijenjena ostvarenja financirana odobrenim sredstvima za poslovanje 22
3.2.3. Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva 24
3.2.3.1. Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna 24
3.2.3.2. Odobrena sredstva iz vanjskih namjenskih prihoda 24
3.2.3.3. Ukupna odobrena sredstva 24
3.2.4. Procijenjene potrebe za ljudskim resursima 25
3.2.4.1. Financirano iz izglasanog proračuna 25
3.2.4.2. Financirano iz vanjskih namjenskih prihoda 26
3.2.4.3. Ukupne potrebe za ljudskim resursima 26
3.2.5. Pregled procijenjenog učinka na ulaganja povezana s digitalnom tehnologijom 28
3.2.6. Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom 28
3.2.7. Doprinos trećih strana 28
3.3. Procijenjeni učinak na prihode 29
4. DIGITALNI ASPEKTI 29
4.1. Zahtjevi relevantni za digitalizaciju 30
4.2. Podaci 30
4.3. Digitalna rješenja 31
4.4. Procjena interoperabilnosti 31
4.5. Mjere za potporu digitalnoj provedbi 32

1. OKVIR PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naslov prijedloga/inicijative

Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za Moldovu.

1.2. Predmetna područja politike

Odnosi EU-a s ostatkom svijeta

1.3. Ciljevi

1.3.1. Opći ciljevi

Strateški ciljevi Instrumenta za reforme i rast (dalje u tekstu: Instrument) su podupiranje procesa proširenja tako da se (a) ubrza usklađivanje s vrijednostima, zakonima, pravilima, standardima, politikama i praksama Unije („pravna stečevina”) donošenjem i provedbom reformi, s ciljem budućeg članstva u Uniji, (b) podupre postupna integracija Moldove u jedinstveno tržište Unije i (c) ubrza socioekonomska konvergencija moldavskog gospodarstava s Unijom. Time će se Moldovi pomoći da dobije razinu potpore koja je usporediva s drugim kandidatima, posebno s obzirom na to da Moldova nije obuhvaćena Instrumentom pretpristupne pomoći.

1.3.2. Specifični ciljevi

Specifični cilj

Specifični su ciljevi Instrumenta:

a) daljnje jačanje temeljnih aspekata procesa proširenja, uključujući vladavinu prava i temeljna prava te funkcioniranje demokratskih institucija, uključujući depolarizaciju, javnu upravu i ispunjavanje gospodarskih kriterija; to uključuje promicanje neovisnog pravosuđa, jačanje sigurnosti i stabilnosti, jačanje borbe protiv prijevara i svih oblika korupcije, uključujući korupciju na visokoj razini i nepotizam, organizirani kriminal, prekogranični kriminal i pranje novca, kao i financiranje terorizma, utaju poreza, porezne prijevare i izbjegavanje plaćanja poreza; povećanje usklađenosti s međunarodnim pravom; povećanje slobode i neovisnosti medija i akademske slobode; borba protiv govora mržnje; stvaranje okruženja za civilno društvo, poticanje socijalnog dijaloga; promicanje rodne ravnopravnosti, rodno osviještene politike i jačanja položaja žena i djevojčica te nediskriminacije i tolerancije kako bi se zajamčilo i ojačalo poštovanje prava izbjeglica i pripadnika manjina, uključujući pripadnike nacionalnih manjina i romske zajednice, kao i prava lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca te transrodnih i interseksualnih osoba;

b) pomak prema potpunom usklađivanju Moldove sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Unije (ZVSP), uključujući Unijine mjere ograničavanja;

c) borba protiv dezinformacija i inozemnog upletanja u Uniju i njezine vrijednosti i manipuliranja informacijama;

d) pomak prema usklađivanju vizne politike s Unijom;

e) jačanje djelotvornosti javne uprave, izgradnja kapaciteta i ulaganje u administrativno osoblje Moldove; jamčenje pristupa informacijama, javni nadzor i uključenost civilnog društva u postupke donošenja odluka; podupiranje transparentnosti, odgovornosti, strukturnih reformi i dobrog upravljanja na svim

razinama, među ostalim u pogledu ovlasti za nadzor i istragu kad je riječ o raspodjeli javnih sredstava i pristupu njima, i u područjima upravljanja javnim financijama, javne nabave i kontrole državnih potpora; potpora inicijativama i tijelima uključenima u poticanje i osiguravanje poštovanja međunarodne pravde u Moldovi;

f) ubrzanje tranzicije Moldove prema održivom, klimatski neutralnom i uključivom gospodarstvu koje je sposobno izdržati konkurentske tržišne pritiske jedinstvenog tržišta Unije te prema stabilnom ulagačkom okruženju kao i smanjenje njezinih strateških ovisnosti;

g) poticanje gospodarske integracije Moldove s jedinstvenim tržištem Unije, osobito putem povećanja trgovine i investicijskih tokova, i otpornih lanaca vrijednosti;

h) bolja i održiva povezanost radi veće integracije s jedinstvenim tržištem Unije, u skladu s transeuropskim mrežama, u cilju jačanja dobrosusjedskih odnosa i međuljudskih kontakata;

i) ubrzanje uključive i održive zelene tranzicije prema klimatskoj neutralnosti do 2050., u skladu s Pariškim sporazumom i zelenim planom, koja bi obuhvaćala sve gospodarske sektore, posebno energetiku, uključujući tranziciju prema dekarboniziranom, klimatski neutralnom i kružnom gospodarstvu otpornom na klimatske promjene, uz istodobno jamčenje da se u svim ulaganjima poštuje načelo „ne nanosi bitnu štetu”;

j) promicanje digitalne transformacije i digitalnih vještina kao pokretača održivog razvoja i uključivog rasta;

k) poticanje inovacija, istraživanja i suradnje između akademskih institucija i industrije kako bi se doprinijelo zelenoj i digitalnoj tranziciji, uz promicanje lokalnih industrija s posebnim naglaskom na lokalnim mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima i *start-up* poduzećima;

l) poticanje kvalitetnog obrazovanja, osposobljavanja, prekvalifikacije i usavršavanja na svim razinama, s posebnim naglaskom na mladima, uključujući rješavanje problema nezaposlenosti mladih, sprečavanje odljeva mozgova i pomaganje ranjivim zajednicama, uključujući izbjeglice, te podupiranje politika zapošljavanja, uključujući radnička prava, u skladu s europskim stupom socijalnih prava, i borba protiv siromaštva.

1.3.3. Očekivani rezultati i učinak

Navesti očekivane učinke prijedloga/inicijative na ciljane korisnike/skupine.

Očekuje se da će se potporom u okviru Instrumenta Moldovi omogućiti provedba reformi i ulaganja potrebnih za povećanje konkurentnosti gospodarstva, čime će se povećati njezina konvergencija s Unijom. Provedbom Instrumenta trebalo bi ojačati i sustave unutarnje kontrole i upravljanja javnim financijama u Moldovi, kao i provedbu temeljnih aspekata procesa proširenja, posebno u vezi s vladavinom prava i borbom protiv korupcije, prijevara i organiziranog kriminala. Očekuje se da će pomoći Moldovi da ranije dobije mogućnost iskorištavanja prednosti jedinstvenog tržišta EU-a i olakšati njezinu integraciju u EU.

1.3.4. Pokazatelji uspješnosti

Navesti pokazatelje za praćenje napretka i postignuća

Specifični pokazatelji definirat će se u programu reformi. Ti bi se pokazatelji trebali temeljiti na međunarodno dogovorenim pokazateljima. Pokazatelji bi trebali biti relevantni, prihvaćeni, pouzdani, jednostavni i robusni.

1.4. Prijedlog/inicijativa odnosi se na:

☒ novo djelovanje

☐ novo djelovanje nakon pilot-projekta / pripremnog djelovanja[5]

☐ produženje postojećeg djelovanja

☐ spajanje ili preusmjeravanje jednog ili više djelovanja u drugo/novo djelovanje

1.5. Obrazloženje prijedloga/inicijative

1.5.1. Potrebe koje treba zadovoljiti kratkoročno ili dugoročno, uključujući detaljan vremenski okvir provedbe inicijative

Gospodarski rezultati i konkurentnost Moldove zaostaju za prosjekom EU-a unatoč njezinu napretku na putu prema pristupanju EU-u. Hitno je potrebno osigurati da dobije potporu kao i druge zemlje pristupnice koje pregovaraju s EU-om kako bi se podržala i socioekonomska konvergencija i provedba šireg plana proširenja.

Kako bi se u potpunosti iskoristile mogućnosti koje pruža plan rasta, Moldova će pripremiti program reformi u kojem će se utvrditi ključne mjere koje namjerava poduzeti u razdoblju 2025. – 2027. kako bi se ubrzala socioekonomska konvergencija s EU-om. Komisija će provesti savjetovanja o tom programu reformi te ga ocijeniti i odobriti.

Program reformi bit će u skladu sa strategijom rasta te zemlje i s putom pridruživanja. Predlagat će ključne temeljne reforme utvrđene u procesu pristupanja, kao i središnje socioekonomske reforme koje se odnose na strukturne nedostatke koje usporavaju rast te zemlje. One će biti uključene u programe reformi.

Instrument će biti okosnica Plana rasta i njime će se uvesti snažna uvjetovanost jer će isplate sredstava EU-a ovisiti o postignutom napretku, posebno u jačanju socioekonomske konvergencije i konkurentnosti, kao i u području temeljnih pitanja.

Kao i plan rasta za zapadni Balkan, taj novi instrument provodit će se putem provedbenih mehanizama koji su odabrani kako bi se maksimalno ubrzala realizacija reformi i povezanih ulaganja, a istodobno zadržale potrebne kontrole i smanjilo administrativno opterećenje za Komisiju, Moldovu i druge partnere u provedbi. Potpora će se pružati putem triju provedbenih mehanizama: 1) izravne potpore nacionalnim proračunima Moldove, 2) potpore ulaganjima putem Platforme za ulaganja u susjedstvu i 3) preostale bespovratne potpore.

Izravne isplate nacionalnim proračunima i stavljanje sredstava na raspolaganje za podnošenje prijedloga za ulaganja ovisit će o napretku i ispunjenju uvjeta plaćanja utvrđenih u programu reformi. Uvjeti plaćanja bit će u obliku niza kvalitativnih i kvantitativnih koraka i povezanog vremenskog okvira za isplate povezane s posebnim socioekonomskim reformama kako bi se potaknuo rast, a zemlja usmjerila na put održive konvergencije i prema posebnim reformama povezanima s temeljnim aspektima procesa proširenja, uključujući vladavinu prava te borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala. Nakon odluke o Komisijinu odobrenju programa reformi

[5] U smislu članka 58. stavka 2. točke (a) ili (b) Financijske uredbe.

(putem provedbene odluke Komisije) i sklapanja sporazuma o instrumentu i sporazuma o zajmu Moldova će imati pravo na pretfinanciranje.

Makrofinancijska stabilnost, dobro upravljanje javnim financijama, transparentnost i nadzor nad proračunom opći su uvjeti koji se moraju ispuniti da bi se dobila financijska sredstva. Isplate će se izvršavati u skladu s fiksnim šestomjesečnim rasporedom, na temelju propisno obrazloženih zahtjeva za isplatu sredstava koje podnosi Moldova i nakon što Komisija provjeri jesu li ispunjeni relevantni uvjeti plaćanja. Ako uvjeti plaćanja nisu ispunjeni, Komisija će suspendirati isplatu ili odgovarajući iznos oduzeti od plaćanja.

Odgovarajuća suspendirana sredstva mogu se isplatiti tijekom razdoblja od 12 mjeseci nakon prvotnog roka iz programa reformi, ako su ispunjeni uvjeti plaćanja.

Ulaganja predviđena u programima reformi poduprijet će se putem Platforme za ulaganja u susjedstvu. Povezani projekti ili programi podnijet će se operativnom odboru Platforme za ulaganja u susjedstvu na mišljenje tek nakon što Komisija procijeni jesu li ispunjeni relevantni uvjeti plaćanja.

1.5.2. Dodana vrijednost sudjelovanja EU-a (može proizlaziti iz različitih čimbenika, npr. prednosti koordinacije, pravne sigurnosti, veće djelotvornosti ili komplementarnosti). Za potrebe ovog odjeljka „dodana vrijednost sudjelovanja EU-a" je vrijednost koja proizlazi iz djelovanja EU-a i dodatna je u odnosu na vrijednost koju bi države članice inače ostvarile same.

Djelovanje na razini Unije potrebno je kako bi se postigla ubrzana gospodarska konvergencija Moldove s EU-om na putu prema potencijalnom članstvu u Uniji. Potrebe za kontinuiranom vanjskom pomoći u Moldovi su i dalje tolike da je nijedna država članica ni donator ne bi mogao pružiti sam. Unija je u jedinstvenom položaju za pravodobno, koordinirano i predvidljivo pružanje višegodišnje vanjske pomoći Moldovi. Unija može i iskoristiti svoj kapacitet zaduživanja za davanje zajmova Moldovi po povoljnim uvjetima te može pružati bespovratna sredstva kroz više godina.

1.5.3. Pouke iz prijašnjih sličnih iskustava

Instrument će se temeljiti na iskustvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost, koji je uspostavljen 2020., te iz nedavno predloženog Instrumenta za Ukrajinu, donesenog u veljači 2024. Što je najvažnije, bit će u skladu i s Instrumentom za reforme i rast za zapadni Balkan, koji je predložen u studenome 2023. i donesen u svibnju 2024. Kako bi se sa svim kandidatima jednako postupalo, u konačnom obliku u najvećoj mogućoj mjeri odražavat će Uredbu o uspostavi Instrumenta za reforme i rast za zapadni Balkan kako bi se već uzele u obzir sve moguće primjedbe i dodaci suzakonodavaca i drugih službi Komisije. U okviru Instrumenta upotrebljavaju se postojeći mehanizmi, odnosno izravna financijska pomoć slična proračunskoj potpori, i Platforma za ulaganja u susjedstvu za ulaganja. Oba su instrumenta pokazala da financiranje od strane EU-a može biti znatna poluga ako se upotrebljava zajedno s financiranjem drugih donatora u kontekstu mješovitog financiranja.

1.5.4. Usklađenost s višegodišnjim financijskim okvirom i moguće sinergije s drugim prikladnim instrumentima

Cilj je predloženog Instrumenta opremiti Uniju pravnim instrumentom koji će joj omogućiti da doprinese socioekonomskoj konvergenciji Moldove na putu prema članstvu u Uniji. Ukupni iznos Instrumenta osigurat će se u obliku zajmova i

bespovratne potpore. Bespovratna potpora trebala bi se financirati iz omotnice dodijeljene geografskom programu za susjedstvo na temelju članka 6. stavka 2. točke (a) Uredbe (EU) 2021/947. Osim ako je u ovoj Uredbi navedeno drukčije, i dalje se primjenjuju sve odredbe iz NDICI-GE-a. Potpora u obliku zajmova dostupna je u iznosu do 1500 milijuna EUR za razdoblje od 1. siječnja 2025. do 30. lipnja 2029. Taj iznos ne čini dio iznosa Jamstva za vanjsko djelovanje u smislu članka 31. stavka 4. Uredbe (EU) 2021/947. Za zajmove će se jamčiti putem zajedničkog fonda za rezervacije po stopi rezervacija od 9 %.

1.5.5. Ocjena različitih dostupnih mogućnosti financiranja, uključujući mogućnost preraspodjele

Iz proračuna Unije već se pruža potpora za pripremu mogućeg pristupanja EU-u drugim zemljama kandidatkinjama putem Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III), koji obuhvaća zapadni Balkan i Tursku, a temelji se na bespovratnim sredstvima, mješovitom financiranju i proračunskim jamstvima. Instrument za reforme i rast za zapadni Balkan istodobno je usmjeren samo na ubrzanu socioekonomsku konvergenciju zapadnog Balkana i temelji se na drugačijem pristupu, čime se uspostavlja snažna veza između ispunjavanja reformskih obveza i pristupa financiranju.

Iako pristupni pregovori traju, Moldova je i dalje pokrivena NDICI-GE-om, bez namjenskog instrumenta za ispunjavanje posebnih dodatnih potreba koje proizlaze iz pretpristupne pomoći. S obzirom na novi zamah u proširenju važno je da se Moldovi pruži usporediva razina potpore kako bi se pripremila za moguće buduće pristupanje. Budući da je provedba instrumenta IPA III u poodmakloj fazi, nije moguće ponovno otvoriti instrument za druge kandidate, neovisno o činjenici da se u okviru instrumenta ne mogu odobravati zajmovi. Stoga je potreban novi instrument ako se želi pružiti razina potpore, u smislu financiranja i modaliteta, slična onoj koja je pružena za zapadni Balkan i Ukrajinu.

Kako bi se osigurala neometana i transparentna provedba svih ulaganja utvrđenih u okviru programa reformi, Komisija namjerava upotrijebiti provjerenu metodologiju iz Platforme za ulaganje u susjedstvu, uz zadržavanje prethodno navedenih uvjeta.

1.6. Trajanje prijedloga/inicijative i njegova/njezina financijskog učinka

☒ **Ograničeno trajanje**

– ☐ na snazi od [DD. MM.] GGGG. do [DD. MM.] GGGG.

– ☒ financijski utjecaj od 2025. do 2027. za odobrena sredstva za preuzete obveze i od 2025. za odobrena sredstva za plaćanje.

☐ **Neograničeno trajanje**

– provedba s početnim razdobljem od GGGG. do GGGG.,

– nakon čega slijedi redovna provedba.

1.7. Planirani načini izvršenja proračuna[6]

☒ **Izravno upravljanje** Komisije

– ☐ preko njezinih službi, uključujući osoblje u delegacijama Unije

– ☐ preko izvršnih agencija

☐ **Podijeljeno upravljanje** s državama članicama

☒ **Neizravno upravljanje** povjeravanjem zadaća izvršenja proračuna:

– ☐ trećim zemljama ili tijelima koja su one imenovale

– ☐ međunarodnim organizacijama i njihovim agencijama (navesti)

– ☐ Europskoj investicijskoj banci i Europskom investicijskom fondu

– ☐ tijelima iz članaka 70. i 71. Financijske uredbe

– ☐ tijelima javnog prava

– ☐ tijelima uređenima privatnim pravom koja pružaju javne usluge, u mjeri u kojoj su im dana odgovarajuća financijska jamstva

– ☐ tijelima uređenima privatnim pravom države članice kojima je povjerena provedba javno-privatnog partnerstva i kojima su dana odgovarajuća financijska jamstva

– ☐ tijelima ili osobama kojima je povjerena provedba posebnih djelovanja u području zajedničke vanjske i sigurnosne politike u skladu s glavom V. Ugovora o Europskoj uniji i koji su navedeni u relevantnom temeljnom aktu

– ☐ ·tijelima osnovanima u državi članici koja su uređena privatnim pravom države članice ili pravom Unije i ispunjavaju uvjete da im se u skladu sa sektorskim pravilima povjeri izvršavanje sredstava Unije ili proračunskih jamstava, ako su ta tijela pod nadzorom tijela javnog prava ili tijela uređenih privatnim pravom koja pružaju javne usluge i ta su im nadzorna tijela dala odgovarajuća financijska jamstva u obliku solidarne odgovornosti ili jednakovrijedna financijska jamstva, koja za svako djelovanje mogu biti ograničena na najviši iznos potpore Unije.

[6] Informacije o načinima izvršenja proračuna i upućivanja na Financijsku uredbu dostupni su na stranicama BUDGpedia: https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx.

2. MJERE UPRAVLJANJA

2.1. Pravila praćenja i izvješćivanja

Konkretni kvantitativni i kvalitativni koraci utvrdit će se u programu reformi (koji je Komisija odobrila provedbenom odlukom) kako bi se moglo pratiti ispunjavanje uvjeta plaćanja. Moldova će podnijeti polugodišnji propisno obrazložen zahtjev za oslobađanje bespovratne financijske potpore i zajma, u kojem se navodi kako je postignuto zadovoljavajuće ispunjenje tih uvjeta na temelju kvantitativnih i kvalitativnih koraka utvrđenih u provedbenoj odluci. Osim toga, u sporazumu o Instrumentu zaključenom s Moldovom utvrdit će se pokazatelji za izvješćivanje i praćenje koji bi trebali omogućiti šire praćenje napretka u pogledu općih i specifičnih ciljeva Instrumenta i izvješćivanje o tom napretku. Komisija će Europskom parlamentu, Vijeću i Odboru iz članka 27. dostavljati godišnja izvješća o provedbi sredstava dodijeljenih u okviru Instrumenta te o napretku u postizanju ciljeva. Osim toga, Komisija će provesti *ex post* evaluaciju Uredbe.

2.2. Sustavi upravljanja i kontrole

2.2.1. Obrazloženje načina izvršenja proračuna, mehanizama provedbe financiranja, načina plaćanja i predložene strategije kontrole

Instrument će se provoditi u okviru izravnog i neizravnog upravljanja. Dio će biti izravno upravljanje s izravnim prijenosom sredstava u moldavski državni proračun, dok će posebni dio Moldova dati na raspolaganje projektima ulaganja odobrenima u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu.

Strategija kontrole prilagodit će se provedbi u okviru svakog od tih stupova na temelju praćenja, evaluacije i revizija. Posebna pozornost posvetit će se načinu na koji se izvršavaju sredstva stavljena na raspolaganje Moldovi u obliku izravne financijske pomoći i praćenju obveze Moldove da osigura unaprijed utvrđeni postotak za projekte odobrene u okviru Platforme za ulaganja u susjedstvu. Sredstva će se oslobađati u skladu s fiksnim polugodišnjim rasporedom, na temelju zahtjeva za isplatu sredstava koje podnosi Moldova i nakon što Komisija provjeri jesu li ispunjeni relevantni uvjeti plaćanja. Višeslojna struktura postojećih kontrolnih mehanizama pruža integrirani okvir kojim se osigurava da su uspostavljene sve odgovarajuće mjere za zaštitu financijskih interesa Unije. Njime će se zajamčiti da se u obzir uzimaju načelo proporcionalnosti i posebni uvjeti pod kojima će Instrument funkcionirati. Mjere u okviru programa reformi trebale bi poboljšavati učinkovitost sustava upravljanja javnim financijama i kontrole javnih financija, borbu protiv pranja novca, izbjegavanja plaćanja poreza, porezne utaje, prijevara i organiziranog kriminala te sustava kontrole državnih potpora, kako bi sva poduzeća imala jednake uvjete. Program reformi sadržavat će opis takvih sustava i konkretnih koraka povezanih s poglavljem 32. kako bi se Moldovi pomoglo da uskladi svoje zahtjeve u pogledu revizije i kontrole sa standardima Unije. Ako zahtjev za oslobađanje sredstava uključuje korak povezan s poglavljem 32., Komisija neće donijeti odluku o odobravanju oslobađanja sredstava osim ako takav korak pozitivno ocijeni.

2.2.2. Informacije o utvrđenim rizicima i sustavima unutarnje kontrole uspostavljenima za njihovo smanjenje

Glavni rizik utvrđen u vezi s financiranjem odnosi se na neispunjavanje uvjeta plaćanja koji su povezani s isplatom financijskih sredstava. Uvest će se sljedeće mjere za ublažavanje rizika:

– Komisijina ocjena jesu li ispunjeni relevantni uvjeti plaćanja prije isplate sredstava, uz mogućnost zadržavanja sredstava;

– smanjenje ili zadržavanje potpore ili povrat svih iznosa potrošenih za postizanje ciljeva Instrumenta u slučajevima nepravilnosti, prijevare, korupcije i sukoba interesa koji utječu na financijske interese Unije koje Moldova nije ispravila ili teškog kršenja obveze koja proizlazi iz sporazuma sklopljenih s Moldovom;

– suspenzija financiranja u slučaju da Malta ne ispuni preduvjete iz članka 5.

– ako zahtjev za oslobađanje sredstava uključuje korak povezan s poglavljem 32., Komisija neće donijeti odluku o odobravanju oslobađanja sredstava osim ako takav korak pozitivno ocijeni.

2.2.3. Procjena i obrazloženje troškovne učinkovitosti kontrola (omjer troškova kontrola i vrijednosti sredstava kojima se upravlja) i procjena očekivane razine rizika od pogreške (pri plaćanju i pri zaključenju)

Financijski doprinos Moldovi pružat će se u obliku financiranja koje nije povezano s troškovima iz članka 125. stavka 1. točke (a) Financijske uredbe.

2.3. Mjere za sprečavanje prijevara i nepravilnosti

Prijedlog sadržava posebne odredbe za zaštitu financijskih interesa Unije. Instrument će uključivati pouzdan sustav revizija i kontrola u okviru višeslojnog mehanizma: u programe reformi uključit će se reforma sustava revizije i kontrole Moldove, a uz to Komisija može provesti detaljne preglede sustava izvršenja nacionalnog proračuna na temelju procjene rizika i dijaloga s nacionalnim revizijskim tijelima te izdati preporuke za poboljšanje sustava. Nadalje, u skladu s Uredbom (EU, Euratom) 2024/2509 OLAF, Revizorski sud i Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) imaju potrebna prava i pristup za obavljanje svojih uloga. Dio Instrumenta koji se odnosi na ulaganja provodit će se s međunarodnim financijskim institucijama na temelju ocjena stupova i okvirnih sporazuma s njima.

3. PROCIJENJENI FINANCIJSKI UČINAK PRIJEDLOGA/INICIJATIVE

3.1. Naslovi višegodišnjeg financijskog okvira i proračunske linije rashoda na koje prijedlog/inicijativa ima učinak

- Postojeće proračunske linije

Prema redoslijedu naslova višegodišnjeg financijskog okvira i proračunskih linija.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	Proračunska linija	Vrsta rashoda	Doprinos			
	Broj	Dif./nedif.[3]	zemalja EFTA-e[4]	zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata[5]	ostalih trećih zemalja	drugi namjenski prihodi
6.	14.01.01.01 Rashodi za potporu Instrumentu za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju — Globalna Europa	nedif.	NE	NE	NE	NE
	14.02.01.11 Istočno susjedstvo	dif.	NE	NE	NE	NE
6.	14.02.01.70 NDICI — Globalna Europa — Izdvajanje rezervacija za zajednički fond za rezervacije	dif.	NE	NE	NE	NE
6.						

3.2. Procijenjeni financijski učinak prijedloga na odobrena sredstva

3.2.1. Sažetak procijenjenog učinka na odobrena sredstva za poslovanje

– ☐ Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna odobrena sredstva za poslovanje.

– ☒ Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća odobrena sredstva za poslovanje:

3.2.1.1. Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna

u milijunima EUR (na tri decimale)

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	6.	Susjedstvo i svijet

Glavna uprava: NEAR			Godina **2025.**[7]	Godina **2026.**	Godina **2027.**	**UKUPNO**
○ Odobrena sredstva za poslovanje						
14.02.01.11[8]	Obveze	(1a)	93,600	93,600	93,600	**280,800**
	Plaćanja	(2a)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
14.02.01.70	Obveze	(1b)	45,000	45,000	45,000	**135,000**
	Plaćanja	(2b)	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.
Administrativna odobrena sredstva koja se financiraju iz omotnice za posebne programe[9]						
14.01.01.01		(3)	1,400	1,400	1,400	**4,200**
UKUPNA odobrena sredstva UKUPNO za **GU NEAR**	Obveze	=1a+1b +3	140,000	140,000	140,000	**420,000**
	Plaćanja	=2a+2b +3	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

7 Godina N je godina početka provedbe prijedloga/inicijative. Umjesto „N” upisati predviđenu prvu godinu provedbe (na primjer: 2021.). Isto vrijedi i za ostale godine.

8 Prema službenoj proračunskoj nomenklaturi.

9 Tehnička i/ili administrativna pomoć i rashodi za potporu provedbi programa i/ili djelovanja EU-a (prijašnje linije „BA”), neizravno istraživanje, izravno istraživanje.

○ UKUPNA odobrena sredstva za poslovanje	Obveze	(4)	138,600	138,600	138,600	**415,800**
	Plaćanja	(5)	p. m.	p. m.	p. m.	
○ UKUPNA administrativna odobrena sredstva koja se financiraju iz omotnice za posebne programe		(6)	1,400	1,400	1,400	**4,200**
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 6. višegodišnjeg financijskog okvira	Obveze	=4+6	140,000	140,000	140,000	**420,000**
	Plaćanja	=5+6	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

Naslov višegodišnjeg financijskog okvira	**7.**	„Administrativni rashodi”[10]				
GU NEAR		Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**	**UKUPNO VFO 2021. – 2027.**
• Ljudski resursi		0,000	0,356	0,356	0,356	**1,068**
• Ostali administrativni rashodi		0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
UKUPNO GU NEAR	Odobrena sredstva	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**

UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 7. višegodišnjeg financijskog okvira	(ukupne obveze = ukupna plaćanja)	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**

u milijunima EUR (na tri decimale)

		Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**	**UKUPNO VFO 2021. – 2027.**
UKUPNA odobrena sredstva iz NASLOVA 1. – 7.	Obveze	**0,000**	**140,356**	**140,356**	**140,356**	**421,068**

[10] Potrebna odobrena sredstva trebaju se odrediti na temelju podataka o godišnjim prosječnim troškovima dostupnih na odgovarajućoj stranici BUDGpedije.

višegodišnjeg financijskog okvira	Plaćanja	**0,000**	**140,356**	**140,356**	**140,356**	**421,068**

3.2.2. Procijenjena ostvarenja financirana odobrenim sredstvima za poslovanje (ne ispunjava se za decentralizirane agencije)

Odobrena sredstva za preuzimanje obveza u milijunima EUR (na tri decimale)

Opći ciljevi	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**	**UKUPNO**
(a) podupiranje procesa proširenja tako da se ubrza usklađivanje s vrijednostima, zakonima, pravilima, standardima, politikama i praksama Unije („pravna stečevina”) donošenjem i provedbom reformi, s ciljem budućeg članstva u Uniji	138,600	138,600	138,600	**415,800**
(b) podupiranje postupne integracije Moldove u jedinstveno tržište Unije				
(c) ubrzavanje socioekonomske konvergencije moldavskog gospodarstava s Unijom				
UKUPNA odobrena sredstva	138,600	138,600	138,600	**415,800**

3.2.3. Sažetak procijenjenog učinka na administrativna odobrena sredstva

– ☐ Za prijedlog/inicijativu nisu potrebna administrativna odobrena sredstva.

– ☒ Za prijedlog/inicijativu potrebna su sljedeća administrativna odobrena sredstva:

3.2.3.1. Odobrena sredstva iz izglasanog proračuna

IZGLASANA ODOBRENA SREDSTVA	Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**	**UKUPNO 2021. – 2027.**
NASLOV 7.					
Ljudski resursi	0,000	0,356	0,356	0,356	**1,068**
Ostali administrativni rashodi	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
Međuzbroj za NASLOV 7.	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**
Izvan NASLOVA 7.					
Ljudski resursi	0,000	0,661	0,661	0,661	**1,983**
Ostali administrativni rashodi	0,000	0,739	0,739	0,739	**2,217**
Međuzbroj izvan NASLOVA 7.	**0,000**	1,400	1,400	1,400	**4,200**
UKUPNO	**0,000**	**1,756**	**1,756**	**1,756**	**5,268**

Potrebna odobrena sredstva za ljudske resurse i ostale administrativne rashode pokrit će se odobrenim sredstvima glavne uprave koja su već dodijeljena za upravljanje djelovanjem i/ili su preraspodijeljena unutar glavne uprave te, prema potrebi, dodatnim sredstvima koja se mogu dodijeliti nadležnoj glavnoj upravi u okviru godišnjeg postupka dodjele sredstava uzimajući u obzir proračunska ograničenja. Navedene brojke predstavljaju dodatne potrebe GU-a NEAR.

Opis zadaća:

Dužnosnici i privremeno osoblje	EPRV-ovi će raditi na razvoju politike i pravnim pitanjima, s posebnim naglaskom na pitanjima nabave, financijskog upravljanja, upravljanja ugovorima, revizije, praćenja, izvješćivanja i evaluacije. 2 AD
Vanjsko osoblje	3 u sjedištu i 2 u delegaciji Moldove. Traženi EPRV-ovi radit će na razvoju politike i pravnim pitanjima, s posebnim naglaskom na pitanjima nabave, financijskog upravljanja, upravljanja ugovorima, revizije, praćenja, izvješćivanja i evaluacije.

3.2.4. Procijenjene potrebe za ljudskim resursima

– ☐ Za prijedlog/inicijativu nisu potrebni ljudski resursi.

– ☒ Za prijedlog/inicijativu potrebni su sljedeći ljudski resursi:

3.2.4.1. Financirano iz izglasanog proračuna

Procjenu navesti u ekvivalentima punog radnog vremena (EPRV)[11]

IZGLASANA ODOBRENA SREDSTVA	Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**

[11] Ispod tablice navedite koliko je EPRV-a od navedenog broja već raspoređeno za upravljanje djelovanjem i/ili se može preraspodijeliti unutar vaše glavne uprave i koje su vaše neto potrebe.

•Radna mjesta prema planu radnih mjesta (dužnosnici i privremeno osoblje)					
20 01 02 01 (Sjedište i predstavništva Komisije)		0	0	0	0
20 01 02 03 (Delegacije EU-a)		0	0	0	0
01 01 01 01 (Neizravno istraživanje)		0	0	0	0
01 01 01 11 (Izravno istraživanje)		0	0	0	0
Druge proračunske linije (navesti)		0	0	0	0
• Vanjsko osoblje (EPRV)					
20 02 01 (UO, UNS iz „globalne omotnice”)		0	0	0	0
20 02 03 (UO, LO, UNS i MSD u delegacijama EU-a)		0	0	0	0
Linija za administrativnu potporu [14.01.01.01]	– u sjedištu	0	0	0	0
	– u delegacijama EU-a	0	0	0	0
01 01 01 02 (UO, UNS – neizravno istraživanje)		0	0	0	0
01 01 01 12 (UO, UNS – izravno istraživanje)		0	0	0	0
Druge proračunske linije (navesti) – naslov 7.		0	0	0	0
Druge proračunske linije (navesti) – izvan naslova 7.		0	0	0	0
UKUPNO		**0**	**0**	**0**	**0**

Osoblje potrebno za provedbu prijedloga (EPRV):

	Sadašnje osoblje službi Komisije	**Dodatno osoblje***		
		Financira se u okviru naslova 7.	**Financira se iz linije BA**	**Financira se iz naknada**
Radna mjesta prema planu radnih mjesta	**Nije primjenjivo.**	Nije primjenjivo.	2	Nije primjenjivo.
Vanjsko osoblje (UO, UNS, UsO)	**Nije primjenjivo.**	Nije primjenjivo.	5	Nije primjenjivo.

Opis zadaća:

Dužnosnici i privremeno osoblje	EPRV-ovi će raditi na razvoju politike i pravnim pitanjima, s posebnim naglaskom na pitanjima nabave, financijskog upravljanja, upravljanja ugovorima, revizije, praćenja, izvješćivanja i evaluacije. 2 AD
Vanjsko osoblje	3 u sjedištu i 2 u delegaciji Moldove. Traženi EPRV-ovi radit će na razvoju politike i pravnim pitanjima, s posebnim naglaskom na pitanjima nabave, financijskog upravljanja, upravljanja ugovorima, revizije, praćenja, izvješćivanja i evaluacije.

3.2.5. Pregled procijenjenog učinka na ulaganja povezana s digitalnom tehnologijom

Obvezno: u sljedećoj tablici treba navesti najbolju procjenu ulaganja povezanih s digitalnom tehnologijom koja proizlaze iz prijedloga/inicijative.

Iznimno, ako je to potrebno za provedbu prijedloga/inicijative, odobrena sredstva iz naslova 7. treba navesti u za to predviđenoj liniji.

Odobrena sredstva iz naslova 1. – 6. trebaju se navesti kao „Rashodi za informacijsku tehnologiju za operativne programe u okviru određene politike”. Ti se

rashodi odnose na odobrena sredstva za poslovanje koja će se iskoristiti za ponovnu uporabu / kupnju / razvoj informatičkih platformi / alata izravno povezanih s provedbom inicijative i s povezanim ulaganjima (licencije, studije, pohrana podataka itd.). Informacije u toj tablici trebaju biti u skladu s podacima navedenima u odjeljku 4. „Digitalni aspekti”.

UKUPNA odobrena sredstva za IT i digitalnu tehnologiju	Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**	**UKUPNO VFO 2021. – 2027.**
NASLOV 7.					
Rashodi za informacijsku tehnologiju (institucijski)	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
Međuzbroj za NASLOV 7.	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
Izvan NASLOVA 7.					
Rashodi za informacijsku tehnologiju za operativne programe u okviru određene politike	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
Međuzbroj izvan NASLOVA 7.	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
UKUPNO	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**

3.2.6. Usklađenost s aktualnim višegodišnjim financijskim okvirom

Prijedlog/inicijativa:

– ☐ može se u potpunosti financirati preraspodjelom unutar relevantnog naslova višegodišnjeg financijskog okvira (VFO).

– ☐ zahtijeva primjenu nedodijeljene razlike u okviru relevantnog naslova VFO-a i/ili posebnih instrumenata kako su definirani u Uredbi o VFO-u.

– ☐ zahtijeva reviziju VFO-a.

3.2.7. Doprinos trećih strana

Prijedlog/inicijativa:

– ☐ nije predviđeno sudjelovanje trećih strana u financiranju.

– ☐ predviđeno je sudjelovanje trećih strana u financiranju prema sljedećoj procjeni:

Odobrena sredstva u milijunima EUR (na tri decimale)

	Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**	Ukupno
Navesti tijelo koje sudjeluje u financiranju					
UKUPNO sufinancirana odobrena sredstva					

3.3. Procijenjeni učinak na prihode

– ☒ Prijedlog/inicijativa nema financijski učinak na prihode.

– ☐ Prijedlog/inicijativa ima sljedeći financijski učinak:

  – ☐ na vlastita sredstva

  – ☐ na ostale prihode

  – ☐ navesti jesu li prihodi namijenjeni proračunskim linijama rashoda

u milijunima EUR (na tri decimale)

Proračunska linija prihoda:	Odobrena sredstva dostupna za tekuću financijsku godinu	Učinak prijedloga/inicijative[12]			
		Godina **2024.**	Godina **2025.**	Godina **2026.**	Godina **2027.**
Članak …….					

Za namjenske prihode navesti odgovarajuće proračunske linije rashoda.

Ostale napomene (npr. metoda/formula za izračun učinka na prihode ili druge informacije)

4. DIGITALNI ASPEKTI

4.1. Zahtjevi relevantni za digitalizaciju

4.2. Podaci

4.3. Digitalna rješenja

4.4. Procjena interoperabilnosti

4.5. Mjere za potporu digitalnoj provedbi

[12] Kad je riječ o tradicionalnim vlastitim sredstvima (carine, pristojbe na šećer) moraju se navesti neto iznosi, to jest bruto iznosi nakon odbitka od 20 % za troškove naplate.